

با نمایندگان مردم در مجلس نهم

۲۶. جایگاه و اهمیت مجلس شورای اسلامی

در نگاه امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب اسلامی

به نام خدا

فهرست مطالب

| | |
|---|----|
| پیشگفتار..... | ۱ |
| چکیده..... | ۲ |
| مقدمه..... | ۲ |
| الف) مجلس در کلام و بیانات امام خمینی (ره)..... | ۴ |
| ۱. اهمیت و جایگاه مجلس شورای اسلامی..... | ۴ |
| ۲. انتخاب نمایندگان صالح و متعهد..... | ۷ |
| ۳. اسلامی بودن قوانین تصویبی مجلس شورای اسلامی..... | ۱۱ |
| ۴. نیاز مجلس به متخصصین رشته‌های مختلف..... | ۱۳ |
| ۵. توجه به امور محرومین و مستضعفین..... | ۱۴ |
| ۶. بحث کارشناسی و علمی طرح‌ها در مجلس..... | ۱۶ |
| ۷. نحوه برخورد نمایندگان با یکدیگر و مباحثات بین مخالف و موافق..... | ۱۸ |
| ۸. چگونگی رابطه مجلس با دولت..... | ۲۳ |
| ب) مجلس در بیانات مقام معظم رهبری..... | ۲۴ |
| ۱. اهمیت و جایگاه مجلس..... | ۲۴ |
| ۲. وظیفه مهم قانونگذاری مجلس..... | ۲۷ |
| ۳. وظیفه نظارتی مجلس..... | ۳۴ |
| ۴. پرهیز از اختلاف..... | ۳۶ |
| ۵. بالا بردن روحیه تحمل حرف مخالف..... | ۴۰ |
| ۶. رعایت قانونگرایی..... | ۴۱ |
| ۷. همکاری و هم‌افزایی با دولت..... | ۴۲ |
| ۸. مردمی بودن و پرهیز از اسراف و اشراف‌گری..... | ۴۵ |
| ۹. رسیدگی به مشکلات معیشتی مردم..... | ۴۸ |
| ۱۰. توجه به سند چشم‌انداز بیست‌ساله..... | ۴۹ |
| نتیجه‌گیری..... | ۴۹ |
| منابع و مأخذ..... | ۵۰ |



با نمایندگان مردم در مجلس نهم
۲۶. جایگاه و اهمیت مجلس شورای اسلامی
در نگاه امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب اسلامی

پیشگفتار

جایگاه مجلس شورای اسلامی در مقام «خانه ملت» که «عصاره فضایل مردم» است و در جایگاه مرجع انحصاری قانونگذاری در کشور که صلاحیت نظارت بر امور کشور را هم دارد به قدری والاست که معمار کبیر انقلاب اسلامی خمینی روح‌الله این جایگاه را در رأس امور دانست.

وظیفه نمایندگی وظیفه الهی در مقام نمایندگی مردم در نظام اسلامی است و نمایندگان محترم مجلس ضروری است که با علم و عمل به این تکلیف عمل نموده و پاسدار حقوق مردم شریف بوده و در تحقق اهداف انقلاب اسلامی تلاش نمایند.

مهمترین وظیفه مجلس شورای اسلامی و نمایندگان محترم مجلس، قانونگذاری و نظارت بر حسن اجرای قوانین مصوب است. بدیهی است برای کارآمدی و اثربخشی هرچه بیشتر فعالیت‌هایی که در بازه زمانی چهارساله دوره نهم مجلس در این دو عرصه انجام می‌گیرد لازم است تا نمایندگان محترم توجه خود را معطوف به موضوعات و مسائلی نمایند که تأثیر قانونگذاری آنها در نظام اجرایی کشور بادوام و فراگیر بوده و تضمین‌کننده توأمان توسعه و عدالت باشد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در راستای ارائه خدمت به نمایندگان محترم مبادرت به تهیه یک بسته اطلاع‌رسانی در موضوعات مختلف نموده است تا اطلاعات لازم و مورد نیاز اولیه را جهت نمایندگان برگزیده مردم در دوره نهم مجلس تأمین نماید و چنانچه نمایندگان برگزیده در موضوعاتی اطلاعات کمتری را داشته باشند با استفاده از این مجموعه امکان افزایش سطح دانش آنان در این موارد فراهم شود. موضوعاتی که در این سلسله گزارشات انتخاب شده‌اند در موضوعات مختلف حقوقی، سیاسی، اقتصادی، برنامه و بودجه، اجتماعی، زیربنایی، انرژی و صنعت و معدن با همین رویکرد برگزیده و اولویت‌گذاری شده‌اند.

امید است آنچه انتشار یافته و در اختیار قرار گرفته قابل استفاده و مفید باشد و اطلاعات اولیه لازم مورد نیاز را برای نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی فراهم نماید. همچنین امید است دوره نهم مجلس شورای اسلامی با همکاری تمام نهادهای مؤثر در سیاستگذاری و همت نمایندگان شاهد دوره‌ای پربار و کارآمد از نظام قانونگذاری باشیم که مرضی حضرت حق جل و علا و حضرت بقیة‌الله قرار گیرد.

چکیده

مطابق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مجلس شورای اسلامی از جایگاه ویژه و بااهمیتی برخوردار است و در اداره صحیح کشور نقش مؤثری را ایفا می‌کند. هرچند اختیارات و وظایف نمایندگان مجلس در قانون اساسی به روشنی بیان شده است، ولی نمایندگان محترم مجلس برای انجام صحیح وظایف و مسئولیت‌های خطیر خود باید عنایت ویژه‌ای به بیانات و رهنمودهای ارزنده امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب داشته باشند، زیرا بیانات ارزشمند ایشان به مثابه چراغ راهی برای حرکت نمایندگان محترم در مسیر صحیح و درست است.

در این گزارش سعی شده است بیانات و رهنمودهای ارزشمند امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب که در رابطه با جایگاه، اهمیت و نقش مجلس و وظایف نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایراد شده است، به صورت دسته‌بندی شده ارائه شود.

مقدمه

با پیروزی انقلاب اسلامی، لازمه تشکیل نظام سیاسی جدید و استقرار آن، تدوین قانون اساسی و تأسیس نهادهایی بود که بتواند مشکلات قانون اساسی و نهادهای نظام گذشته را حل کند. با رأی مردم در همه‌پرسی ۱۲ فروردین ۱۳۵۸ به نظام سیاسی جدید و پس از آن قانون اساسی، مقدمات تشکیل مجلسی «مردمی و اسلامی» در تاریخ ایران فراهم شد و در ۱۴ اسفند ۱۳۵۸ نمایندگان اولین مجلس شورای اسلامی با رأی و نظر مستقیم مردم انتخاب شدند و مجلس آغاز به کار کرد.

براساس اصول پنجاه‌هشتم و پنجاه‌ونهم قانون اساسی، «اعمال قوه مقننه از طریق مجلس شورای اسلامی و همه‌پرسی و مراجعه به آرای عمومی صورت می‌گیرد». مجلس به‌عنوان قوه‌ای از قوای سه‌گانه کشور، اصلی‌ترین و در عین حال عادی‌ترین طریق برای تصویب قوانین است که بنابر اصل ششم قانون اساسی به‌عنوان نهادی از مشارکت سیاسی مردم و دخالت آنان در تعیین سرنوشت خود تلقی شده است.

وظایف و اختیارات مجلس و نمایندگان در یک استنساخ کلی از قانون اساسی عبارتند از:

۱. وضع قوانین در حدود مقرر در قانون اساسی (اصل هفتادویکم قانون اساسی)،
۲. تحقیق و تفحص در تمام امور کشور (اصل هفتادوششم قانون اساسی)،
۳. حق اظهارنظر در همه مسائل داخلی و خارجی کشور (اصل هشتادوچهارم قانون اساسی)،
۴. هر نماینده در مجلس نماینده کل ملت بوده و در برابر تمام ملت مسئول است (اصل



هشتاد و چهارم قانون اساسی)،

۵. استیضاح رئیس‌جمهور (اصل هشتاد و نهم قانون اساسی)،
۶. استیضاح وزیر یا هیئت‌وزیران (اصل هشتاد و نهم قانون اساسی)،
۷. رسیدگی به شکایت مردم از طرز کار مجلس، قوه مجریه و قضائیه (اصل نودم قانون اساسی)،
۸. تصویب بودجه سالیانه کل کشور (اصل پنجاه و دوم قانون اساسی)،
۹. اظهار نظر، تصویب یا عدم تصویب لوایح و طرح‌های قانونی (اصل هفتاد و چهارم قانون اساسی)،
۱۰. تأیید یا عدم تأیید برقراری حکومت نظامی توسط دولت،
۱۱. نظارت بر کلیه امور کشور به منظور حسن اجرای مصوبات مجلس.^۱

وصف این اختیارات نشان می‌دهد که مجلس از جایگاه رفیعی در قانون اساسی برخوردار است تا آنجا که «هیچ‌کس حق انحلال مجلس را ندارد». امام خمینی (ره) در سخنرانی‌ها و پیام‌های خود، اشاره‌های فراوانی نسبت به جایگاه حساس مجلس دارد و آن را «عصاره‌ای از زحمات‌های طاقت‌فرسای ملت مسلمان»^۲ و مکانی می‌دانند که «فراهم آمده از الله اکبرهای مردم»^۳ است. مجلس از نظر ایشان «حاصل خون جمعیتی است که وفادار به اسلام بودند»^۴ و باید آن را «بالاترین مقام کشور»^۵ دانست. از نظر امام (ره) «اکثریت قاطع مسائل کشور بی‌واسطه یا با واسطه به آن [مجلس] وابسته است»^۶. وقتی جمهوری اسلامی به‌عنوان چارچوب جایگزین در مبارزه با دستگاه فکری رژیم پهلوی به پیروزی رسید، باید بتواند نهادهایی ایجاد کند که ایده‌ها، اهداف، ارزش‌ها و آرمان‌های چارچوب جدید را عملیاتی و اجرا کند. قانون اساسی به‌عنوان تجسم عینی و حقوقی این چارچوب فکری است و مجلس و جایگاه آن نیز در قانون تعریف شده است، بنابراین وقتی به تعبیر امام اکثریت قاطع مسائل کشور به‌صورت با واسطه یا بی‌واسطه با این نهاد و عملکرد آن وابسته باشد، باید توجه ویژه‌ای به آن داشت. با عطف به این اهمیت است که امام «مجلس را در رأس تمامی امور کشور» می‌دانستند و در مورد آن تأکید کردند: «مجلس جوشیده از این ملت انقلابی نیز یک مجلس عادی نیست، بلکه یک پدیده خاص به خود با ویژگی‌های خاص است ... قهراً مسئولیت‌هایی که چنین مجلسی دارد بسیار بزرگ است»^۷.

۱. محمدحسین باقری خوزانی، مجلس در اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۷، صص ۲۱۷-۲۱۹.

۲. صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۲۳۹.

۳. همان.

۴. همان.

۵. همان، ۱۳۶۰/۳/۶.

۶. همان، ج ۱۸، ص ۲۳۱.

۷. همان، ج ۱۹، ص ۵.

در بخش بعدی بیانات و رهنمودهای امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب که در فواصل زمانی گوناگون در رابطه با اهمیت، جایگاه و وظیفه مجلس و نمایندگان مجلس ایراد شده است، ارائه می‌شود. بیاناتی که جایگاه و اهمیت مجلس را به روشنی نمایان می‌دارند.

الف) مجلس در کلام و بیانات امام خمینی (ره)

۱. اهمیت و جایگاه مجلس شورای اسلامی

در نظر امام خمینی (ره)، مجلس نهادی است که اصلاح و پیشرفت کشور وابسته به آن است و می‌تواند اساس کشور را به اصلاح یا فساد ببرد. به نظر ایشان مجلس تنها مرجعی است که قوای یک ملت در آن متمرکز است. مجلس بالاترین مقام در کشور است و مرکز همه قانون‌ها و قدرت‌هاست. به نظر ایشان باید به رأی مجلس تمکین کرد و اگر مجلس درباره مسئله‌ای رأی داد و شورای نگهبان هم آن را پذیرفت و آن را مخالف اسلام و قانون اساسی ندانست، هیچ‌کس حق مخالفت با آن را ندارد و هیچ مقامی حق رد آن را ندارد، دولت نیز باید بدون هیچ ملاحظه‌ای به اجرای آن اقدام کند. به نظر ایشان اگر کسی بخواهد فساد کند و به مردم بگوید این شورای نگهبان کذا و این مجلس کذا، این مفسد است، همچو انسانی تحت تعقیب مفسد فی‌الارض باید قرار گیرد. به نظر ایشان مجلس از ارگان‌هایی است که بر همه لازم است آن را تأیید کنند و هیچ‌کس حق ندارد نسبت به مجلس جسارتی کند. در اینجا به بیانات امام (ره) درباره اهمیت و جایگاه مجلس اشاره می‌گردد:

۱-۱. مجلس در رأس امور است

– همان‌طوری که صنایع مادر ما داریم، مجلس هم همین‌طور است که اگر مجلس یک مجلس اسلامی که با انتخابات صحیح انجام بگیرد و اشخاصی که انتخاب می‌شوند واقعاً منتخب ملت باشند، تمام کارهای کشور با دست مجلسی‌ها اصلاح می‌شود. تمام کارهایی که بعد از مشروطه انجام گرفت و انحرافات که به تدریج پیدا شد تا زمان پهلوی که به اوج خودش رسید، یکی از عمال بزرگ که باید بگوییم که مادر عمال بود، مجلس بود. مشروطه را منحرف کردند، مجلس را مجلس قلدری کردند، ملت را از اینکه رأی بدهند محروم کردند... وکلای ما را باید آمریکا یا قبل از او انگلستان تعیین کند و مردم و دولت ایران و هیچ‌کس هیچ نظری در این باب نداشت، وکلا با دستور آنها، با اسم و رسم تعیین می‌شد ... تمام بدبختی‌ها در حکومت از مجلس سرچشمه گرفت. هر کاری می‌خواستند انجام بدهند، هر امر فاسدی را که می‌خواستند انجام بدهند، دیکته می‌کردند و می‌آوردند مجلس و مخالف و موافق هم به حسب صورت درست می‌کردند و بعد هم همان‌طوری که



دیگته شده رأی می‌دادند.^۱

- مجلس است که اساس یک کشور را به اصلاح می‌کشد یا اساس یک مجلس را رو به فساد می‌برد و مجلس بود که در رژیم پهلوی آن همه فساد ایجاد کرد و آن همه خیانت کرد.^۲

- مجلس یک چیزی است که در رأس همه اموری که در کشور است واقع است، یعنی مجلس خوب همه چیز را خوب می‌کند و مجلس بد همه چیز را بد می‌کند.^۳

۱-۲. مجلس بالاترین مقام در کشور

- مجلس تنها مرجعی است که برای یک ملت است. مجلس قوه مجتمع یک ملت است در یک گروه، تمام قوای یک ملت در یک گروه مجتمع است و مجلس از همه مقاماتی که در یک کشوری هست بالاتر است.^۴

- قضیه هدایت مسئله‌ای است، قضیه کارشکنی مسئله دیگر، هدایت باید کرد، مرکز همه قانون‌ها و قدرت‌ها مجلس است، مجلس هدایت می‌کند همه را و باید بکند.^۵

- مجلس بالاترین مقامی است در این مملکت. مجلس اگر رأی داد و شورای نگهبان هم آن را پذیرفت، هیچ‌کس حق ندارد یک کلمه راجع به این بگوید. من نمی‌گویم رأی خودش را نگوید، بگوید رأی خودش را بگوید، اما اگر بخواهد فساد کند، به مردم بگوید که این شورای نگهبان کذا و این مجلس کذا، این فساد است و مفسد است و یک همچو آدمی، تحت تعقیب مفسد فی‌الارض باید قرار گیرد.^۶

- این مجلس ماحصل خون یک جمعیتی است که وفادار به اسلام بودند و این مجلس عصاره زحمتهای طاقت‌فرسای این ملت مسلمان بوده است. این مجلس فراهم آمده از الله‌اکبرهای مردم است.^۷

۱-۳. ضرورت تسلیم در برابر مجلس

- با تمام قدرت بدون اینکه ملاحظه‌ای از احدی و از مقامی بشود، مجلس باید مسائل را طرح کند و ردوبدل و انتقاد صحیح بدون جاروجنجال، بدون هیاهو مسائل را بگویند و کسی که مخالف است مخالفت خودش را بدون هیاهو بگوید، آنکه موافق است موافقت خودش را بدون جاروجنجال بگوید و

۱. در جمع رئیس و کارمندان مجلس، سرپرست بنیاد پانزده‌خرداد، صحیفه، ج ۱۷، ص ۲۷۲، ۱۳۶۲/۳/۱۴.

۲. همان.

۳. در جمع استانداران، فرمانداران، بخشداران سراسر کشور، صحیفه، ج ۱۸، ص ۲۰۲، ۱۳۶۲/۱۰/۱۳.

۴. خطاب به ملت ایران به مناسبت تحویل سال نو، صحیفه، ج ۱۲، ص ۱۷، ۱۳۵۸/۱۲/۲۹.

۵. در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۲، ص ۱۱۷، ۱۳۵۹/۳/۴.

۶. در جمع کلیه نمایندگان مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۴، ص ۲۹۳، ۱۳۶۰/۳/۶.

۷. همان.

بعد هم رأی بگیرند، وقتی رأی گرفتند، اگر اکثریت رأی داد و بعد هم برده شد پیش شورای نگهبان و آنها هم صحیح دانستند این رأی را، مخالف اسلام دانستند و مخالف قانون اساسی دانستند، اگر بعدها بخواهند شیطنت بکنند، این شیطنت‌ها از مبادی غضب، از مبادی فاسد بیرون می‌آید.^۱

- سر تسلیم به مجلس یعنی سر تسلیم به اسلام، وقتی مخالف اسلام نیست سر تسلیم به اسلام فرود آورد و روش‌های غیراسلامی را اگر هم در باطن خدای نخواستند دارند، نباید دیگر اظهار بکنند و نباید اذهان مردم را نسبت به مجلس مشوش کنند. این یک مسئله‌ای است اساسی و باید همه توجه داشته باشند، به مجرد اینکه یک مطلبی برخلاف رأی یک نفر است، نباید بگویند مجلس درست نیست. این خودش درست نیست، باید خودش را اصلاح کند و این گرفتاری هست برای ملت ما.^۲

- این نکته، نیز لازم است که تذکر داده شود که رد احکام ثانویه پس از تشخیص موضوع به وسیله عرف کارشناسان، با رد احکام اولیه فرقی ندارد، چون هر دو احکام الله می‌باشند و نیز احکام ثانویه ربطی به اعمال ولایت فقیه ندارد و پس از رأی مجلس و انفاذ شورای نگهبان، هیچ مقامی حق رد آن را ندارد و دولت در اجرای آن باید بدون هیچ ملاحظه‌ای اقدام کند و با تشخیص دوسوم مجلس شورای اسلامی که مجتمعی از علمای اعلام و مجتهدان و متفکران و متعهدان به اسلام هستند، در موضوعات عرفیه که تشخیص آن با عرف است، با مشورت از کارشناسان، حجت شرعی است که مخالفت با آن بدون حجت قوی‌تر خلاف طریقه عقلاست و چنانچه تغییر احکام اولیه، با شک در موضوع و عدم احراز آن با طریقه عقلا مخالف است.^۳

- من تأیید می‌کنم مجلس را و همیشه سفارش می‌کنم به ملت که مجلس را باید تأیید کنند و مجلس از ارگان‌هایی است که لازم است بر همه ما که او را تأیید کنیم و هیچ کس حق ندارد که راجع به مجلس جسارتی بکند و مجلس حق است که موافق و مخالف داشته باشد و ممتنع و یک مسئله‌ای است که همیشه باید در مجلس باشد و این امری است که گذشت و در او هیچ صحبتی نیست.^۴

- من نمی‌توانم تحمل کنم که اینقدر ما جوان‌هایمان از بین بروند برای اینکه ما مسامحه داریم می‌کنیم. مسامحه‌ها از کار باید بروند و باید حالا که مجلس تأسیس شد و مجلس رسمیت پیدا کرد، همه امور باید بر نظارت مجلس به روال خودش بگذرد و با جدیت و قاطعیت و بدون مسامحه، هرکس خلاف کرد بخواهد او را و اگر خلافی واقعاً کرده بدهند او را دست دادگاه‌ها و دادگاه‌ها

۱. همان.

۲. همان.

۳. پیام به مناسبت چهارمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، صحیفه، ج ۱۷، ص ۲۰۲، ۱۳۶۱/۱۱/۲۲.

۴. در جمع نمایندگان مجلس، صحیفه، ج ۱۹، ص ۲۲۴، ۱۳۶۴/۷/۲۴.



محاکمه‌اش کنند.^۱

- مجلس امروز رسمیت پیدا کرد. با رسمیت مجلس، دیگر باید تمامی امور را مجلس اصلاح بکند، یعنی با تمام قدرت، دولتی که تعیین می‌کند، دولتی ۱۰۰ درصد اسلامی دارای قدرت باشد و کارهایی که می‌کند دولت، همین‌طور کارهایی که در وزارتخانه‌ها می‌شود، کارهایی که در استان‌ها می‌شود، همه تحت نظر باشد و مجلس بازخواست کند از اینها، بخواهد اینها را و استیضاح کند اگر یک وقت خطا کردند، کار را درست انجام بدهند.^۲

- مجلس باید به تمام قوه‌ای که دارد و قوه او از همه قوه‌ها بالاتر است و تمام مسلمین واجب است بر آنها که پشتیبانی کنند از دولت و از ملت و از مجلس به‌خصوص.^۳

۲. انتخاب نمایندگان صالح و متعهد

یکی از موارد مورد تأکید امام به مردم درباره مجلس، رأی به نمایندگان صالح و کاردان و مطلع بر اوضاع سیاسی کشور بود. به نظر ایشان اسلام و کشور ایران صدمات بسیار و غم‌انگیزی از مجلس شورای غیرصالح و منحرف از بعد از مشروطه تا عصر رژیم جنایتکار پهلوی خورد و مصیبت‌ها و خسارت‌های جانفرسایی از این جنایتکاران بی‌ارزش و نوکرمآب به کشور و ملت وارد شد. از این‌رو یکی از توصیه‌های مؤکد ایشان به مردم این بود که نگذارند اشخاصی به مجلس شورای اسلامی بروند که با قدرت‌های بزرگ پیوستگی دارند و در مقابل به افراد سالم، وطن‌خواه، وطن دوست، افرادی که نه شرقی و نه غربی بلکه در صراط مستقیم اسلامیت و انسانیت باشند، انتخاب کنند و به آنها رأی دهند. در اینجا به این توصیه‌ها و سفارش‌های امام (ره) اشاره می‌گردد:

۱-۲. جلوگیری از ورود افراد غیرصالح و منحرف به مجلس شورای اسلامی

- از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در این عصر و عصرهای آینده می‌خواهم که اگر خدای نخواستہ عناصر منحرفی با دسیسه و بازی وکالت خود را به مردم تحمیل نمودند، مجلس اعتبارنامه آنان را رد کنند و نگذارند حتی یک عنصر خرابکار وابسته به مجلس راه یابد و به اقلیت‌های مذهبی رسمی وصیت می‌کنم که از دوره‌های رژیم پهلوی عبرت بگیرند و وکلای خود را اشخاص متعهد به مذهب خود و جمهوری اسلامی ایران و غیروابسته به قدرت‌های جهان‌خوار و بدون گرایش به مکتب‌های الحادی و انحرافی و التقاطی انتخاب نمایند و از همه نمایندگان خواستارم

۱. در جمع اعضای شورای عالی قضایی، صحیفه، ج ۱۲، ص ۲۵۶، ۲۹/۴/۱۳۵۹.

۲. همان، ص ۲۵۵.

۳. پیام به مناسبت روز جهانی قدس، صحیفه، ج ۱۲، ص ۲۷۳، ۱۵/۵/۱۳۵۹.

که با کمال حسن نیت و برادری با هم مجلسیان خود رفتار کنند ... و همه کوشا باشند که قوانین خدای نخواستہ از اسلام منحرف نباشند و همه به اسلام و احکام آسمانی آن وفادار باشید تا به سعادت دنیا و آخرت نائل آید.^۱

- مجلس محلی است که اکثریت قاطع مسائل مهم کشوری بی‌واسطه یا با واسطه به آن وابسته است. هرچه به سر این ملت مظلوم در طول زمان پس از مشروطیت تا دور آخر انتصابات ستمشاهی آمد به‌طور قطع از مجلس‌های فاسدی بود که ملت در انتخاب نمایندگان هیچ دخالتی نداشت یا دخالت بسیار ناچیزی داشت. روحانیون را یکسره از دخالت برکنار کردند و با توطئه‌های موزیانه و تبلیغات مسموم ملهم از غرب که توسط روشنفکران و غرب و شرق‌زدگان خائن یا نفهم صورت می‌گرفت، مجلس را در نظر روحانیون و متدین به‌گونه‌ای ساخته بودند که دخالت در انتخابات از معاصی بزرگ و اعانات به ظلم و کفر بود و روحانیت به کلی از صحنه خارج شد و به انزوا کشیده شد و دست قلدوران و شرق و غرب‌زدگان باز شد و کشور را به آنجا کشاندند که دیدید و دیدیم ... پس یکی از وظایف مهم شرعی و عقلی ما برای حفظ اسلام و مصالح کشور، حضور در حوزه‌های انتخابیه و رأی دادن به نمایندگان صالح، کاردان و مطلع بر اوضاع سیاسی و سایر چیزهایی که کشور به آنها احتیاج دارد می‌باشد.^۲

- از مهمات امور تعهد وکلای مجلس شورای اسلامی است ما دیدیم که اسلام و کشور ایران چه صدمات بسیار غم‌انگیزی از مجلس شورای غیرصالح و منحرف از بعد از مشروطه تا عصر رژیم جنایتکار پهلوی و از هر زمان بدتر و خطرناک‌تر در این رژیم تحمیلی فاسد خورد و چه مصیبت‌ها و خسارت‌های جانفرسا از این جنایتکاران بی‌ارزش و نوکرمآب به کشور و ملت وارد شد. در این ۵۰ سال یک اکثریت قلبی منحرف در مقابل یک اقلیت مظلوم موجب شد که هرچه انگلستان و شوروی و اخیراً آمریکا خواستند با دست همین منحرفان از خدا بی‌خبر انجام دهند کشور را به بی‌تاهی و نیستی کشانند.^۳

- خدای نخواستہ مجلس یک مجلسی نشود که به واسطه ورود بعضی عناصر غیرصالح به تدریج کشانده بشود به طرف شرق یا به غرب و همان بشود که در زمان سابق بود و همان بگذرد بر ما و شما که در زمان سابق می‌گذشت.^۴

- اگر مجلس شورا آن‌طوری که ما خواهیم ملی و اسلامی باشد، هم این مطبوعات اصلاح

۱. وصیتنامه سیاسی - الهی امام خمینی (ره).

۲. پیام به مناسبت پنجمین سالگرد پیروزی انقلاب، صحیفه، ج ۱۸، ص ۲۳۱، ۱۲/۱۰/۱۳۶۲.

۳. وصیتنامه سیاسی - الهی امام خمینی (ره).

۴. در جمع بانوان عضو مکتب اسلامی قم و مسجد جامع نارمک، صحیفه، ج ۸، ص ۲۶۳، ۱۹/۱/۱۳۶۳.



خواهد شد، هم این رادیو و تلویزیون اصلاح خواهد شد، همه این ادارات تصفیه خواهد شد، یعنی ملت باید تصفیه کند به وسیله اشخاصی که می‌فرستد.^۱

- خوف آن دارم که تبلیغات برای اشخاصی که به اسلام و جمهوری اسلامی اعتقاد ندارند و اعمال و گفتار آنان در این سال شاهد آن است و اکنون برای راه پیدا کردن به مجلس و برای کارشکنی و جنجال در محیط مقدس مجلس شورای اسلامی، خود را هوادار اسلام و مسلمانان جا می‌زنند، در قشری از ملت و جوانان پاکدل تأثیر کند و آرای مقدس خود را به کسانی دهند که به نفع اجانب، با اسلام و جمهوری اسلامی مخالفت اساسی دارند. امید است ملت مبارز متعهد به مطالعه دقیق در سوابق اشخاص و گروه‌ها، آرای خود را به اشخاصی دهند که به اسلام عزیز و قانون اساسی وفادار باشند و از تمایلات چپ و راست، میرا باشند و به حسن سابقه و تعهد به قوانین اسلامی و خیرخواهی امت معروف و موصوف باشند. باید ملت شریف بدانند که انحراف از این امر مهم اسلامی، خیانت به اسلام و کشور است و موجب مسئولیت عظیم است.^۲

- نگذارید اشخاصی در مجلس مؤسسان وارد بشوند که خیر امت را نمی‌خواهند، بلکه خیر اشخاصی را می‌خواهند که ظالم هستند، نگذارید در مجلس شورا اشخاصی بروند که آنها با قدرت‌های بزرگ پیوستگی دارند، باید ملت با اختیار خود و اراده خود، با امتیاز خود و انتخاب خود اشخاص صالح را، اشخاصی متقی را، اشخاصی را که برای ایران کار می‌خواهند بکنند، به نفع ایران کار می‌کنند، آنها را باید تعیین بکنید.^۳

۲-۲. انتخاب نمایندگان صالح و متعهد

- تاکنون می‌دانید که مجلس شورای ملی‌هایی که (یعنی به اصطلاح ملی، مجلس شوراهای سلطنتی باید گفت) تاکنون می‌دانید که به اختیار شما نبوده. هیچ‌وقت نیامدند به شما بگویند که مختارید که هر کس را می‌خواهید رأی بدهید، آن بساط گذشت، ان‌شاءالله دیگر عود هم نخواهد کرد و شما مستقل، آزاد، وکلای مجلس را به مجلس می‌فرستید لکن باید ملاحظه کنید که باز شیاطین نیایند و شما را اغفال کنند. باید وکلای آزادمنش، وکلای ملی، وکلای متدین، وکلای فاضل به مجلس شورا بفرستید.^۴

- همان‌طور در مجلس مؤسسان نیز جدیت کنید و آرای خودتان را برای اشخاص بیدار، امین، مؤمن، مسلم، وطنخواه، به صندوق‌هایی که بعدها نسبت به او درست می‌شود بریزید و بعد از آن نیز که قضیه مجلس شورا پیش می‌آید باز افراد سالم، افراد وطن‌خواه، افراد وطن‌دوست افرادی

۱. در جمع نمایندگان و کارکنان روزنامه جمهوری اسلامی، صحیفه، ج ۸، ص ۱۰۶، ۱۳۵۸/۴/۲۱.

۲. پیام به مناسبت انتخابات مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۲، ص ۳.

۳. در جمع گروهی از کارکنان بانک‌های سراسر کشور، صحیفه، ج ۵، ص ۲۴۶، ۱۳۵۸/۱/۱۶.

۴. در جمع عشایر بختیاری، صحیفه، ج ۵، ص ۲۷۰، ۱۳۵۸/۱/۱۹.

که نه شرقی و نه غربی، بلکه در صراط مستقیم اسلامیت و انسانیت باشند، انتخاب کنید و به آنها رأی دهید.^۱

- وکلای مجلس شورا را خودتان تعیین می‌کنید. همه چیزها دست خودتان است. خودتان بگردید وکیل خوب تعیین کنید که مقدرات مملکتان دست مجلستان باشد.^۲

- خودتان وکیل برای خودتان تعیین کنید، اشخاصی مطمئن، اشخاصی ملی، اشخاصی که خدمتگزارند برای شما، تعیین کنید.^۳

- باید کوشش کنید که خودتان انتخاب کنید و افرادی که متعهد هستند، متدین هستند، ملی هستند، چپ و راستی نیستند اینها را تعیین کنید و ان شاء الله وقتی که مجلس شورای ملی یک همچنین مجلسی شد که از خودتان بود و افراد خودتان در آن بود و به اختیار خودتان بود، هیچ خوفی دیگر برای ما نیست، ان شاء الله.^۴

- مردم کوشش کنند که وکلای صالح متدین در مجلس بفرستند تمام گرفتاری‌ها و تمام چیزهایی که برخلاف موازین عمل می‌شد آنجا حل می‌شود مملکت ما همه متدینند. اکثراً وکیل متدین تعیین می‌کنند وقتی بنا شد وکلای متدین باشند و مقید به احکام شرع باشند که ان شاء الله هستند، آنوقت این مسائل همه‌اش حل می‌شود.^۵

- من متواضعانه از شما می‌خواهم که حتی الامکان در انتخاب اشخاص با هم موافقت نمایند و اشخاصی اسلامی، متعهد غیرمنحرف از صراط مستقیم الهی را در نظر بگیرید و سرنوشت اسلام و کشور خود را به دست کسانی دهید که به اسلام و جمهوری اسلامی و قانون اساسی معتقد و نسبت به احکام نورانی الهی معتقد باشند و منفعت خود را بر مصلحت کشور مقدم ندارند.^۶

- افرادی را انتخاب کنید که متعهد به اسلام، شرقی و غربی نباشند، بر صراط مستقیم انسانیت و اسلامیت باشند و من امیدوارم که این مرحله را هم با شایستگی و به طوری که دلخواه همه ملت‌هاست و دلخواه ماست عمل بکنند و وکیل‌هایی که آراسته هستند به اخلاق خوب، متعهد هستند به اسلام و وفادار هستند به کشور خودشان، خدمتگزار هستند به شما و به کشور، آن اشخاص را انتخاب کنند و در مجلس بفرستند.^۷

۱. خطاب به نمایندگان عشایر بختیاری شهرستان ایذه، صحیفه، ج ۵، ص ۲۷۷، ۱۳۵۸/۱/۲۱.

۲. در جمع دانشجویان اصفهان، صحیفه، ج ۶، ص ۱۶۰، ۱۳۵۸/۲/۲۴.

۳. همان.

۴. نوار سخنرانی امام (ره)، ۱۳۵۸/۳/۲۲.

۵. در جمع گروهی از پاسداران کرج و نمایندگان اصناف، صحیفه، ج ۸، ص ۲۸۲، ۱۳۵۸/۶/۶.

۶. پیام امام در مورد انتخابات مجلس، صحیفه، ج ۱۱، ص ۲۶۹، ۱۳۵۸/۱۱/۲۳.

۷. در جمع مردم و کارکنان بیمارستان قلب، صحیفه، ج ۱۱، ص ۲۷۴، ۱۳۵۸/۱۲/۱۱.



- کسانی را انتخاب کنند که ۱۰۰ درصد مسلمان و معتقد به احکام اسلام و معتقد به اجرای احکام اسلام و مخالف با مکتب‌هایی انحرافی و معتقد به جمهوری اسلامی ایران باشند.^۱

- شناخت این اشخاص یا با آشنایی به اعمال و رفتار آنان از زمان رژیم طاغوت تاکنون است و یا به معرفی روحانیون متعهد در شهرستان‌ها یا اشخاص متدین موجه که گرایش به چپ و راست یا دسته‌ای نداشته باشند. باید به اشخاصی که احتمال انحراف در آنان می‌رود رأی ندهند، چه احتمال انحراف عقیدتی، اعمالی یا اخلاقی باعث می‌شود که به چنین اشخاص اعتماد نمی‌شود کرد. رأی به آنان موجب مسئولیت خواهد بود.^۲

- تحت تأثیر تبلیغات واقع نشوند و خودشان با موازین اسلامی اشخاص صحیح را انتخاب کنند.^۳

۳. اسلامی بودن قوانین تصویبی مجلس شورای اسلامی

به نظر امام مجلس شورای اسلامی که در رأس تمام نهادهای نظام جمهوری اسلامی است، از ویژگی‌های خاص برخوردار است که مهمترین آنها اسلامی - ملی بودن آن است. اسلامی بودن مجلس آن است که تمام تلاشش در راه تصویب قوانین غیرمخالف با احکام مقدس است. به نظر ایشان هرچند شورای نگهبان برای این امر وجود دارد، اما لازم است طرح‌هایی که در مجلس می‌گذرد مخالف با احکام مقدس اسلام نباشد. به نظر ایشان اگر شورای نگهبان طرح‌های تصویبی مجلس را خلاف شرع و خلاف قانون اساسی تشخیص دهد این وهن و خوف برای مردم ایجاد می‌شود که اینها تدین ندارند. امام توصیه و سفارش‌هایی به نمایندگان جهت تصویب قوانین اسلامی داشته‌اند که به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:

- مجلس شورای اسلامی که در رأس تمام نهادهای نظام جمهوری اسلامی است. از ویژگی‌های خاص برخوردار است که مهمترین آنها اسلامی - ملی بودن آن است. اسلامی است که تمام تلاشش در راه تصویب قوانین غیرمخالف با احکام مقدس اسلام است خصوصاً با برخورداری از شورای محترم نگهبان و ملی است که از متن ملت جوشیده است و دست شرق و غرب و وابستگان به آنان از سرنوشت آن کوتاه است.^۴

- بحمدالله در مجلس، دانشمندان و علمای آشنا به احکام شرع مطهر حضور دارند و فقهای نگهبان حاضرند، لکن لازم است طرح‌هایی که در مجلس می‌گذرد مخالف با احکام مقدسه اسلام

۱. پیام در آستانه دومین مرحله انتخابات مجلس، صحیفه، ج ۱۲، ص ۱۳۵۹/۲/۱۷، ۷۵.

۲. همان.

۳. همان.

۴. پیام به مناسبت دوره اول مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۸، ص ۲۷۳، ۱۳۶۳/۶/۲۲.

نباشد و با کمال قدرت، با پیشنهادهای مخالف با شرع مقدس که ممکن است از روی ناآگاهی و غفلت طرح شود شدیداً مخالفت نمایید و از قلم‌های مسموم و گفتار منحرفین هراسی نداشته باشید و سخط خالق را برای رضای مخلوق تحصیل نکنید و خداوند قاهر و قادر را حاضر و ناظر بدانید.^۱

- شما آقایان باید توجه به این معنا بکنید که مسائل را طوری طرح کنید، مسائل را طوری رأی به آن بدهید که در شورای نگهبان رد نشود، یا اگر رد می‌شود در هر سالی یک دو تایش رد بشود، اما شما از این رو یک ماه زحمت بکشید و ... آنها بعد از چند روز بگویند اینها خلاف شرع است، با اسلام نمی‌سازد، یا با قانون اساسی مخالف است که آن هم از روی اسلام است، این وهن برای مجلس می‌آورد و این خوف برای ما ایجاد می‌کند که مبادا یک وقتی مردم خیال کنند که اینها تدین ندارند.^۲

- در تمام این امور آنچه لازم است بدون مسامحه عمل شود، موافق بودن قوانین مربوط به این امور و سایر امور کشور با قوانین مقدس اسلام اعم از احکام اولیه یا احکام ثانویه است که اگر جزئی انحرافی خدای نخواستہ در این مجلس از شرع اسلام پیدا شود سنت سیئه‌ای خواهد شد که دنبال آن سنت‌های سیئه دیگر خواهد آمد و وزر و گناه آن و گناه هرکس که به آن عمل کند به گردن آنان است.^۳

- مجلس باید اسلامی باشد، مجلس باید افکارش افکار اسلامی باشد تا ما بتوانیم چه بکنیم.^۴
- من امیدوارم که مجلس یک مجلس اسلامی، مجلس عبادت باشد، نه مجلس که خدای نخواستہ معصیت در آن واقع بشود و به دیگران اهانت کنند، به کسی بد بگویند. اینها خلاف اسلام است و نباید بشود.^۵

- با داشتن علما و قانون‌دان‌ها، حقوق‌دان‌های نگهبان، ما آرام است دلمان برای اینکه در مجلس ان‌شاءالله مسائلی برخلاف اسلام و برخلاف مصالح مسلمین نخواهد گذشت و اگر اشتباهی در مجلس واقع بشود، شورای محترم نگهبان که در این دوره با کمال قدرت و استقلال عمل کرده در دوره‌های دیگر هم همین‌طور باشد و این ملت را و این دولت را و این کشور را به پیش ببرد.^۶

- اگر بنا باشد که این مجلس که فراهم آمده است از الله‌اکبر مردم، قدمی برخلاف اسلام بگذارد، این مجلس مجلسی خواهد بود که برخلاف مسیر مسلمین عمل کرده است.^۷

۱. پیام به مناسبت افتتاح مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۲، ص ۱۲۱، ۱۳۵۹/۳/۷.

۲. پیام به مناسبت انتخابات مرحله دوم مجلس، صحیفه، ج ۱۹، ص ۳، ۱۳۶۳/۳/۷.

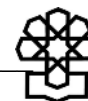
۳. همان.

۴. در جمع اعضای شورای عالی قضایی، صحیفه، ج ۱۲، ص ۲۵۶، ۱۳۵۹/۴/۲۹.

۵. در جمع کلیه نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ج ۱۴، ص ۲۹۳، ۱۳۶۰/۳/۶.

۶. در جمع بانوان عضو مکتب اسلامی قم و مسجد نارمک، صحیفه، ج ۱۱، ص ۲۶۳، ۱۳۶۳/۱/۱۹.

۷. در جمع کلیه نمایندگان مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۴، ص ۲۹۳.



۴. نیاز مجلس به متخصصین رشته‌های مختلف

به نظر امام مجلس امروز با دنیای پرآشوب صنعتی و سیاسی پیچیده و فرهنگ‌های غربی و شرقی و صحنه‌های تنازع بقای بین‌المللی مواجه است، از این رو چنین مجلسی باید انباشته از مطلعین و دانشمندان و متخصصان در هر رشته باشد. به نظر ایشان به مجرد اینکه یک فرد مذهبی و متعهد است برای مجلس کفایت نمی‌کند. مجلس نیازمند اشخاص متعهد و متخصصینی است که بر اوضاع داخلی و جهانی احاطه داشته باشند.

امام خمینی در بیانات مختلفی که داشته‌اند بر انتخاب افراد متخصص برای نمایندگی مجلس شورای اسلامی تأکید کرده‌اند:

- مجلس چنانچه محتاج به علما و روحانیون مطلع از احکام شرعی و سیاسی اسلام است، محتاج به متخصصین رشته‌های مختلفی است که کشور احتیاج به آنها دارد. مجلس امروز مواجه است با دنیایی پرآشوب صنعتی و سیاسی پیچیده و فرهنگ‌های غربی و شرقی و صحنه‌های تنازع بقای بین‌المللی و چنین مجلسی باید انباشته از مطلعین و دانشمندان و متخصصان در هر رشته باشد و لازم است کسانی که کاندیداهایی به ملت معرفی می‌کنند در نظر داشته باشند که از مطلعین هر رشته تخصصی چند نفری در بین کاندیداهای آنها باشد و اگر کسی یا کسانی را در غیر گروه یا صنف خود یافتند که از افراد گروهشان لایق‌تر است، او را کاندیدا کنند.^۱

- باید خودتان تشخیص بدهید که آدم صحیحی است تا اینکه بتوانید رأی بدهید و مجرد اینکه آدم خوبی است خیلی، اول وقت نمازش را می‌خواند و نماز شب می‌خواند این برای مجلس کفایت نمی‌کند. مجلس اشخاص سیاسی لازم دارد، اشخاص اقتصاددان لازم دارد، اشخاص سیاستمدار لازم دارد، اشخاص مطلع بر اوضاع جهان لازم دارد. باید متعهد به اسلام باشد و موافقت با جمهوری اسلامی باشد، لکن این مسائل هم باشد. در یک مجلس باید همه چیز باشد. در این کمیسیون‌های مجلس از امور ارتش و کشاورزی و اقتصاد و همه چیز بحث می‌شود باید مطلع باشند اینها. آنهایی که در این کمیسیون‌ها هستند باید اشخاصی باشند در بین‌شان که عالم به اقتصاد باشد، عالم به امور کشاورزی باشد، عالم به امور اداری... باشد، عالم به مسائل جهانی باشد. مجلس می‌خواهد ایران را در مقابل جهان اداره کند، مجلس یک چیزی نیست که بخواهد ایران را در مقابل خودش درست بکند. ایران در مقابل جهان است امروز، آن هم یک جهان امروزی و یک ایران امروزی. ایران امروزی که تک است در دنیا و جهان امروزی که همه مهاجم‌اند، همه مهاجم به شما هستند. شما می‌خواهید که یک مجلسی داشته باشید که در مقابل این مهاجمانی که از

۱. پیام به مناسبت پنجمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، صحیفه، ج ۱۸، ص ۲۲۱، ۱۲/۱۰/۱۳۶۲.

خارج می‌شود پایدار باشد، یک دولتی را او تعیین کند که در مقابل تهاجماتی که در دنیا واقع می‌شود، فشارهایی که واقع می‌شود در دنیا این بتواند دفاع کند و این از مجلس سرچشمه می‌گیرد، از مجلس دولت درست می‌شود و شما یک همچون مجلسی لازم دارید.^۱

- اگر در انتخابات مسامحه کنیم مطمئن باشید که از راه مجلس به ما لطمه می‌زنند. باید دانست مسلمان بودن تنها فایده‌ای ندارد، باید جمهوری اسلامی را قبول داشته باشد و از مسائل روز اطلاع داشته باشد سعی کنید مثل مرحوم مدرس را انتخاب کنید، البته مدرس که به این زودی‌ها پیدا نمی‌شود. شاید آحادی مثل مدرس باشند کسانی را که انتخاب می‌کنید باید مسائل را تشخیص دهند، نه از افرادی باشند اگر روس یا آمریکا یا قدرت دیگری تشری زد بترسد، باید بایستید و مقابله کنید.^۲

۵. توجه به امور محرومین و مستضعفین

به نظر امام خمینی مجلس خانه واقعی ملت است. مقصود از خانه ملت آن است که بر آرای توده متعهد به اسلام و زحمتکش و محروم استوار است. توصیه ایشان به نمایندگان مجلس آن است که رسیدگی به حال مستضعفین و مستمندان کشور در رأس برنامه‌های خود قرار دهند و طرح‌هایی جدی در رفاه حال این طبقه محروم داده شود و طرح و پیشنهادهایی که مربوط به عمران و رفاه حال ملت خصوصاً مستضعفین است انقلابی و با سرعت تصویب کنند و از نکته‌سنجی‌ها و تغییر عبارات غیرلازم که موجب تعویق امر است اجتناب کنند. در اینجا به این توصیه‌ها و رهنمودهای امام (ره) اشاره می‌گردد:

۵-۱. انتخاب نمایندگان از طبقه مستضعف و محروم

- امید آن دارم که با وحدت کلمه و کوشش در راه التیام بین قشرهای مختلف موفق شوید که نمایندگان متعهد، متفکر، دلسوز به ملت و خصوصاً طبقه مستضعف و خدمتگزار به اسلام و مسلمین، در مجلس شورای اسلامی بفرستید.^۳

- باید مردم را برای انتخاب آزاد گذاریم و نباید کاری کنیم که فردی بر مردم تحمیل شود، بحمدالله مردم ما دارای رشد دینی - سیاسی مطلوب می‌باشند و خود، افراد متدین و درد مستضعفان چشیده و آگاه به مسائل دینی - سیاسی و همگام با محرومین را انتخاب خواهند کرد.^۴

۱. در جمع استانداران، فرمانداران و بخشداران سراسر کشور، صحیفه، ج ۱۸، ص ۲۰۲، ۱۳/۱۰/۱۳۶۲.

۲. در دیدار با آقایان عسکراولادی، سعید امانی، محسن لبانی، رخ‌صفت، حیدری و شفیق، صحیفه، ج ۱۸، ص ۱۹۸.

۳. پاسخ امام به اعضای شرکت‌کننده در کنگره، صحیفه، ج ۱۱، ص ۲۷۳، ۲۸/۱۱/۱۳۵۸.

۴. پاسخ به نامه چهارتن از نمایندگان، صحیفه، ج ۲۰، ص ۱۰۱.



- ملت در سرتاسر کشور در کارهایی که محول به اوست بر طبق ضوابط اسلامی و قانون اساسی انجام دهد و در تعیین رئیس‌جمهور و وکلای مجلس با طبقه تحصیلکرده متعهد و روشنفکر با اطلاع از مجاری امور و غیروابسته به کشورهای قدرتمند استثمارگر و اشتها به تقوا و تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی مشورت کرده و با علما و روحانیون باتقوی و متعهد به جمهوری اسلامی نیز مشورت نموده و توجه داشته رئیس‌جمهور و وکلای مجلس از طبقه‌ای باشند که محرومیت و مظلومیت مستضعفان و محرومان جامعه را لمس نموده و در فکر رفاه آنان باشند نه از سرمایه‌داران و زمین‌خواران و صدرنشینان مرفه و غرق در لذات و شهوات که تلخی محرومیت و رنج گرسنگان و پابرهنگان را نمی‌توانند بفهمند.^۱

- امروز مجلس چون مردمی است، این مجلس مردمی می‌تواند به فکر محرومین باشد و مجلس دیروز نمی‌توانست که به فکر محرومین باشد برای اینکه محرومین تویش نبود اگر هم بود یکی دو تا بود که کاری از او نمی‌آمد، اما امروز مجلس مجلسی است که محرومیت کشیده‌اند اهل این مجلس و در آنها از اشراف و اعیان و امثال ذلک دیگر وجود ندارد ولو بعضی منحرفین هستند، اما از اشراف و اعیان دیگری خبری نیست. یک همچو مجلسی می‌تواند خدمت کند به این کشور و یک همچو مجلسی پشتیبانش همین مردم کوچه و بازار هستند. این هم یکی از خاصیت‌های بزرگ حکومت مردمی است که خوف اینکه چه بشود ندارند.^۲

- امروز مجلس خانه واقعی ملت است و برخلاف دوران طاغوت به‌خصوص رژیم ستمگر پهلوی بر آرای توده مردم متعهد به اسلام و اصیل زحمتکش و محروم استوار است و دست ناپاک دولتمردان و قدرتمندان و خائنان و غرب و شریک‌زدگان از آن کوتاه است.^۳

- ما مجلس سنا نداریم، مجلس شورا داریم، مجلس شورا هم نمی‌خواهیم از طبقه بالا درست بشود، مجلس شورا می‌خواهیم از آدم‌ها، آدم‌هایی که متوجه‌اند به اینکه به این ملت چه گذشته است در پنجاه و چند سال و در طول نظام شاهنشاهی.^۴

- شما دوستان محترم، نماینده ملتی هستید که جز به اسلام بزرگ و عدالت الهی - اسلامی فکر نمی‌کنند و انتخاب شما برای پیاده نمودن عدالت اسلامی که در طول سلطنت ظالمانه و غاصبانه رژیم شاهنشاهی از آن محروم بودند، رژیمی که ثروت سرشار کشور را به خود و هم‌پیمانان نامیمون خود اختصاص داد و برای ادامه سلطه جبارانه خود به جیب ابرقدرت‌ها ریخت و ملت

۱. وصیتنامه سیاسی - الهی امام خمینی (ره).

۲. در جمع پرسنل وزارت راه و ترابری، راه‌آهن و... صحیفه، ج ۱۸، ص ۵۴، ۱۳۶۲/۵/۱۱.

۳. پیام به مناسبت دوره اول مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۸، ص ۲۷۳، ۱۳۶۳/۶/۲۲.

۴. در جمع دانشجویان دانشکده اقتصاد اصفهان، صحیفه، ج ۱۰، ص ۱۵۴، ۱۳۵۸/۸/۱۶.

مظلوم را در سطح بسیار وسیعی از اولین احتیاجات محروم و به خاک سیاه نشانند و کشور را در تمام زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و نظامی وابسته به اجانب و خصوصاً آمریکا کرد. ببینیم شما و دولت منتخب شما با ملت مستضعف که به حرکت انقلابش هم ما را از انزوا خارج نمود چه خواهید کرد.^۱

۲-۵. لزوم رسیدگی به امور محرومین و مستضعفین

- من امیدوارم که ... جدیت بیشتر بشود برای رسیدگی به امور کشور و محرومین و مستضعفین.^۲
- امید آن است که رسیدگی به حال مستضعفین و مستمندان کشور که قسمت اعظم ملت مظلوم را در برمی‌گیرد در رأس برنامه‌ها قرار گیرد و در نخستین مجلس شورای اسلامی طرح‌هایی جدی در رفاه حال این طبقه محروم داده شود و از طرف دولت منتخب شما بدون مسامحه به مورد اجرا گذاشته شود تا در پیشگاه خداوند متعال، بعضی از دیون خودتان را به این طبقه عزیز که جان خود را برای اسلام و آزادی و استقلال کشور در طبق اخلاص گذاشته و پیروزی را برای انقلاب اسلامی به ارمغان آورده‌اند، ادا کرده باشید.^۳

- طرح‌ها و پیشنهادهایی که مربوط به عمران و رفاه حال ملت خصوصاً مستضعفین است انقلابی و با سرعت تصویب کنید و از نکته‌سنجی‌ها و تغییر عبارات غیرلازم که موجب تعویق امر است اجتناب کنید و از وزارتخانه‌ها و مأموران اجرا بخواهید که از کاغذبازی‌ها و غلط کاری‌های زمان طاغوت اجتناب کنند و رفاه ملت مظلوم و عقب‌افتادگی‌های آنها را به‌طور ضربتی تحصیل و ترمیم کنند.^۴

۶. بحث کارشناسی و علمی طرح‌ها در مجلس

توصیه امام خمینی (ره) به نمایندگان مجلس این بود که در فکر این نباشند که طرح‌های زیادی را در مجلس ارائه کنند، بلکه در پی آن باشند که طرح‌های خوبی بدهند و با دعوت از صاحب‌نظران در کمیسیون‌های مجلس به‌طور کافی مسئله را مورد بررسی و دقت قرار دهند تا هنگام طرح در مجلس یک مسئله پخته از جهات مختلف و برای مشکلات کشور راهگشا باشد. در واقع تأثیر عمده ایشان بر کمیت و کاربردی بودن طرح‌های ارائه شده بود. امام در این رابطه توصیه‌ها و رهنمودهای زیر را به نمایندگان مجلس داشتند.

۱. پیام به مناسبت افتتاح مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۲، ص ۱۲۱، ۱۳۵۹/۳/۷.

۲. در جمع رئیس و کارمندان مجلس، سرپرست، بنیاد پانزده خرداد، صحیفه، ج ۱۷، ص ۳۷۲، ۱۳۶۲/۳/۱۴.

۳. همان.

۴. همان.



۱-۶. دعوت از صاحب‌نظران در کمیسیون‌های مجلس

- مجلس محترم شورای اسلامی که در رأس همه نهادهاست، در عین حال که از اشخاص عالم و متفکر و تحصیلکرده برخوردار است، خوب است در موارد لزوم از دوستان متعهد و صاحب‌نظر خود در کمیسیون‌ها دعوت کنند که با برخورد نظرها و افکار، کارها سریع‌تر و محکم‌تر انجام گیرد و از کارشناسان متعهد و متدین در تشخیص موضوعات برای احکام ثانویه اسلام نظرخواهی شود که کارها به نحو شایسته انجام گیرد.^۱

۲-۶. رسیدگی کامل و همه‌جانبه طرح‌ها در کمیسیون‌ها

- آقایان در فکر این معنا نباشید که زیاد طرح بدهند و زیاد از مجلس بگذرد، در فکر این باشند که خوب طرح بدهند و خوب از مجلس بگذرد. یعنی همان‌طوری که بنای اهل علم است که در هر مسئله‌ای دقت می‌کنند، جستجو می‌کنند و مباحثه می‌کنند و مجادله می‌کنند، در این مسائل هم باید این‌طوری باشد که سر و ته مطلب به‌طور کافی مورد بررسی قرار دهند، مورد دقت قرار بگیرد و با دقت و همت زیاد مسائل طرح بشوند، در مجلس که آمد یک مسئله پخته از حیث جهات مختلف باشد که راهگشا باشد برای این کشور مشکلات کشور.^۲

- بحث در مجلس از مسائل بسیار مهم است که باید بحث بشود، باید هر مسئله‌ای با دقت رسیدگی بشود و در کمیسیون‌ها اولاً و بعد در مجلس ثانیاً و بعد هم در شورای نگهبان ثالثاً رسیدگی بشود که وقتی یک قانون از مجلس بیرون آمد، یک قانون ۱۰۰ درصد شرعی باشد، چه موافق با احکام اولیه که مال اسلام است یا موافق با احکام ثانویه که آن هم مال اسلام است.^۳

- کجروی از مجلس شروع می‌شد نه اینکه از خارج می‌شد، خارج دستور می‌داد، اینها راه می‌رفتند. اگر مجلس مستقیم باشد و کارها را آن‌طوری که مصالح کشور اقتضا می‌کند، آن‌طوری که احکام اسلام اقتضا می‌کند، آن‌طور بررسی دقیق بشود و با علاقمندی بررسی بشود، وقت صرف بشود تا اینکه مسئله، هر مسئله‌ای هست خصوصاً مهمات مسائل که باید مهمات مسائل را به‌طور دلسوزانه و به‌طور جدی بحث طلبگی در آن بکنند، آقایان عادت دارند به اینکه بحث طلبگی می‌کنند و در مدرسه‌ها تربیت شدند و با اشکال و رد و رفع و همه این امور، در قانون هم باید همین‌طور باشد برای اینکه هم اهمیتش همان اهمیت است، آن اسلام بود، این هم اسلام است.^۴

- مجلس شورای اسلامی مجلس مشورت است مجلسی که باید متفکرین، آقایان مسائلی که

۱. پیام به مناسبت چهارمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، صحیفه، ج ۱۷، ص ۲۰۲، ۱۳۶۱/۱۱/۲۲.

۲. در جمع رئیس و کارمندان مجلس، سرپرست بنیاد پانزده‌خرداد، صحیفه، ج ۱۷، ص ۲۷۲، ۱۳۶۲/۳/۱۴.

۳. همان.

۴. همان.

مایحتاج ملت است و کشور است در میان بگذارند و با هم مشورت کنند، مباحثه کنند فقط آن چیزهای که مربوط به ملت است و به اسلام. مجلس شورای اسلامی که شما آقایان و کیل هستید از طرف ملت برای خدمت در آن بنگاه باید آنکه دلخواه ملت است در آنجا طرح بشود و آنچه دلخواه اسلام است بحث و مشورت بشود و به ترتیبی که مقرر است تصویب بشود و همه چیزش اسلامی باشد.^۱

۷. نحوه برخورد نمایندگان با یکدیگر و مباحثات بین مخالف و موافق

بخش مهمی از بیانات امام خمینی (ره) به نمایندگان که بخش زیادی از توصیه‌های ایشان به نمایندگان را تشکیل می‌دهد، چگونگی تعامل نمایندگان با یکدیگر است. در نظر ایشان مجلس باید محیطی باشد که با کمال تفاهم و خیرخواهی برای ملت و کشور مسائل را پیش ببرد. منظره مجلس منظره صالحی باشد به طوری که وقتی مردم این منظره را می‌بینند از رأیی که دادند پشیمان نشوند. به نظر ایشان نمایندگان باید در مجلس معلم اخلاق باشند و در بین صحبت‌هایشان مردم را بسازند. جنگ مجلس، مثل جنگ دو فقیه است؛ مخاصمه در کار نیست مباحثه علمی است. ایشان از نمایندگان متوقع بودند که مراعات آداب اسلامی در محاورات بشود و انگیزه آن یافتن حق و راه حل باشد. در اینجا به این توصیه‌ها و بیانات مورد مؤکد امام (ره) به نمایندگان مجلس شورای اسلامی اشاره می‌گردد:

۷-۱. پرهیز از اختلاف و نزاع در مجلس

... عرض من این است که از اختلاف که منشأ همه بدبختی‌هاست و مخالف رضای خدای متعال است احتراز و نمایندگان محترم مجلس از رفتار و گفتاری که در مجالس زمان طاغوت برخلاف موازین شرعی و اخلاقیه انجام می‌گرفت اجتناب نموده در مخالفت‌های آرائی و سیاسی از حدود اخلاق انسان تجاوز ننمایند.^۲

- از حالا بنا نگذارید، به اینکه یک جبهه‌بندی کنید، یک دسته این طرف، یک دسته آن طرف و همان کارهایی که در مجالس سابق می‌کردند و همان دعوای و نزاع‌های که به انحطاط می‌کشید خودشان و ملت را ... یک امر بسیار مُشوّه بدی بود که تلخی او در ذائقه باید بماند تا آخر و من امیدوارم که کارهای شما آن تلخی‌ها را از ذائقه بزداید.^۳

- از امور لازم‌التذکر راجع به نطق‌های قبل از دستور است. چه بسا که ناطق احیاناً گمان کند

۱. در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۲، ص ۱۱۵.

۲. پاسخ امام به پیام اعضای شرکت‌کننده در کنگره، صحیفه، ج ۱۱، ص ۲۷۳.

۳. همان.



بی‌قید و شرط و بی‌تعهد و تکلیف‌باید هرچه بخواهد بگوید و به هر کس چه حاضر جلسه و چه غایب می‌تواند به اصطلاح حمله کند و میزانی الهی و شرعی و اخلاقی در کار نیست و مسئولیتی حتی شرعی ندارد و گاهی بعضی نطق‌ها موجب تأسف بسیار و تأثر است و چه بسا که اهانت به یک مسلمان و مؤمن را به حد اعلی می‌کشاند و حیثیات انسان‌ها را لکه‌دار می‌کند و گاهی ارقام و اقلام بسیار از گوشه و کنار اعم از صحیح و فاسد جمع‌آوری می‌کند و با آبروی دولت و اشخاص بلکه مجلس بازی می‌کند و مجلس شورای اسلامی را بی‌توجه همچون مجلس طاغوت می‌نماید و مورد تاخت و تاز اغراض مسلمانان در سراسر کشور قرار می‌دهد.^۱

- اغراض شخصیه را باید همه ما کنار بگذاریم فرضاً که من با شما خدای نخواسته یک حساب و خرده دارم این در مجلس نباید، در مجلسی که مجلس اسلامی است نباید این خرده حساب‌ها را آنجا به آن رسید. مجلس شورای اسلامی در یک محفظه سربسته نیست که اگر خدای نخواسته انحرافی در آن پیدا شد همان اجزای خود مجلس بفهمند ... رادیو و تلویزیون این را منتشر می‌کند همه ایران می‌بینند و می‌شنوند و خارج از ایران هم تا آنجایی که موج اینها می‌رود آنها هم می‌شنوند و می‌فهمند که چه شده است.^۲

- اگر بنا باشد که خدای نخواسته از اول صف‌آرایی بشود برای جنگ اعصاب و آن مجالسی که در زمان طاغوت بود، آن مجالس، باز محتوایش تکرار بشود، این مجلس اسلامی نیست و آقایان به وظیفه شرعی و الهی خودشان عمل نکرده‌اند. من امیدوارم که آقایان بدون اینکه جهات نفسیات را در نظر داشته باشند و بدون اینکه اغراض خودشان را و مخالفت‌های شخصی که با اشخاص دارند در نظر داشته باشند، ... به آن چیزی که در آن چیز وکیل هستند، اندیشه کنند و مباحثه کنند و شور کنند. شوری که در محیطی واقع شد که اسلامی است و اخلاق اسلامی منتهی به جنگ نمی‌شود، منتهی به آن مسائلی که در آن مجلس‌ها و بعضی از آن مجلس‌ها واقع می‌شد که انصافاً شرم‌آور است نمی‌شود.^۳

۲-۷. ضرورت ایفای نقش معلم اخلاق در مباحثات و مناظرات

- باید همان‌طوری که تا حالا تحولات زیادی پیدا شده است در این ملت، شما که وکیل از جانب ملت هستید و عصاره فضائل ملت هستید، باید در آنجا همان معنایی که مأمور آن شدید از طرف ملت، همان معانی باشد. ملت یک ملت اسلامی است و اسلام را می‌خواهد و احکام اسلام را می‌خواهد شما وکیل نیستید که بروید آنجا بنشینید و حساب‌هایی که خودتان با هم دارید صاف کنید اگر

۱. همان.

۲. در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۱۲، ص ۱۱۵.

۳. همان.

یک همچو کاری بشود، این انحراف است و غصب آن محل برای شما.^۱

- شما باید در آنجا معلم اخلاق باشید و از برای همه کشور، برای اینکه مطالب شما به همه کشور بسط پیدا می‌کند. وقتی که همه مردم در تمام کشور دیدند که این وکلایشان با راستی و صداقت در خدمت کشور هستند و در خدمت اسلام هستند و مناظره‌هایی که می‌کنند مناظره‌های اسلامی است و بحث و تفتیشی که می‌کنند بحث و تفتیش اسلامی است. این یک تعلیمی می‌شود به همه افرادی که در این کشور هستند و به آنجایی که این موج‌ها می‌رسد در خارج کشور. ما باید همه قشرها را تربیت کنیم. شماها باید در مجلسی که می‌روید علاوه بر اینکه مسائلی که طرح می‌شود که مورد احتیاج ملت است باید آنها را در آن طرح کنید، با سلاح اخلاق اسلامی وارد بشوید و با آن سلاح مردم را تربیت کنید که وقتی چند سال از مجلس گذشت، در مردم آثار گفتگوهای شما و مناظرات شما پیدا باشد.^۲

- مجلس باید در بین صحبت‌هایشان مردم را بسازند. جنگ مجلس، مثل جنگ دو فقیه می‌ماند، نه این است که اینها اختلاف دارند ... در مجلس هم باید این جور باشد. مخاصمه در کار نیست مباحثه علمی است، مباحثه اخلاقی است، باید اخلاق به مردم یاد بدهد، دعوا نباید باشد در آن.^۳

- اگر خدای نخواستہ انحرافی در مجلس پیدا بشود، چون منعکس می‌شود به همه جا ممکن است که انحراف در سطح گسترده‌ای پیدا بشود و مسئولیت بزرگ باشد. چنان که اگر انحرافات را شما به واسطه اعمال و افعالتان از ملت سلب کنید، اجر بسیار بزرگی را دارید، اجر انبیا را دارید. از الان بنای بر این نگذارید که ما یک جبهه کذا و یک جبهه کذا، از اول بنای مبارزه باشد، مبارزه نیست مباحثه است، مباحثه نرم اسلامی می‌خواهید هر کدام مسائلی که دارید به دیگری بگویند با برهان، با بیان البته باید بگویید، اما مبارزه ندارید با هم. همه برای اسلام هستید و خدمتگزار اسلام هستید و می‌خواهید برای اسلام خدمت بکنید.^۴

- آقایان می‌دانند مجلس شورای اسلامی که حاصل سال‌های دراز رنج و زحمت و خون‌های محترم صدها هزار شهید و جانباز است برای تحقق احکام نورانی اسلام و تحول از رژیم طاغوت به رژیم الهی - اسلامی است، نمایندگان آن باید از اخلاق اسلامی بالا و والایی برخوردار باشند و خدای بزرگ را حاضر و ناظر بر اعمال و گفتار خود بدانند و از رفتار و گفتار رژیم طاغوتی احتراز نمایند و اگر خدای نخواستہ کسی از حدود شرعی چه در نطق‌های قبل از دستور و چه در مذاکرات

۱. همان.

۲. همان.

۳. در جمع هیئت دولت، فرماندهان نیروهای سه‌گانه، صحیفه، ج ۱۷، ص ۲۲۲، ۱۳۶۲/۱/۱.

۴. همان.



و محاورات دیگر خارج شد، وظیفه فریضه بزرگ نهی از منکر را فراموش نکنند که خدای نخواستہ حق و عرض و حیثیت مردم در مکانی که حافظ مصالح اسلام و مسلمین و مردم کشور است ضایع نگردد، بلکه وکلای محترم در برخوردها و نطق‌ها که در همه جا منتشر می‌شود آموزنده اخلاق کریم انسانی و اسلامی باشند و مردم را به کیفیت سالم برخورد با یکدیگر آشنا سازند که این خود یک خدمت بزرگ به اسلام و مسلمین و بشریت است.^۱

۳-۷. بیان اختلافات در محیطی آرام و انتقاد سازنده و خیرخواهانه

- آقایان در یک محیط آرام مسائلی که دارند با آرامش بیان کنند اختلافاتی که در دیده‌ها دارند، در سلیقه‌ها دارند اینها را با یک آرامش خاطر بیان کنند و حل و فصل کنند و راجع به مسائل کشور هم که در آنجا می‌آید باز هم با یک محیط آرام، که در محیط آرام است که عقل‌ها می‌توانند کار بکنند. آن روزی که غضب توی کار آمد عقل کنار می‌رود.^۲

- شما مسائلی که دارید فرض کنید که یک نفر می‌رود و مسائل خودش را می‌گوید، انتقاد هم دارد، انتقادات آزاد است به اندازه‌ای که نخواهند یک کسی را خفیف کنند یا یک گروهی را خفیف کنند و از صحنه خارج کنند. انتقاد برای ساختن، برای اصلاح امور، این لازم است. هر مجلس باید این انتقادات را داشته باشد لکن اگر این انتقادات، آنکه انتقاد می‌کند با آرامش خاطر و با نظر صحیح انتقاد بکند، آنکه جواب می‌دهد آن هم اگر با نظر صحیح و بدون اینکه غضب در آن راه داشته باشد جواب بدهد، آنوقت منطق در مقابل منطق است و اگر چنانچه با هیاهو و جار و جنجال بخواهید شما یک مسئله را حل بکنید و هر کسی در نظر داشته باشد که طرف مقابل خودش را مثل یک دشمن بکوبد، عقل‌ها کنار می‌رود و قوه غضبیه که بدترین قوه‌هاست اگر مهار نشود، آنها در کار می‌افتند و مسائل را علاوه بر اینکه حل نمی‌کنند مشکل‌تر می‌کنند.^۳

- مهم در همه افراد و خصوصاً شما آقایان که در مجلس هستید و مجلس مبدأ همه چیزهایی است که در کشور واقع می‌شود مهم این است که در مقام بیان مسائل و رد مسائل انتقاد و تکذیب به آنجا نرسد که از قوه عقلیه کنار و قوه غضبیه انسان وارد میدان بشود.^۴

- مجلس باید یک محیطی باشد که با کمال تفاهم و خیرخواهی برای ملت و کشور مسائل را پیش بیاورند. انتقاد می‌کنند انتقاد خیرخواهانه باشد، جواب انتقاد می‌دهند آن هم خیرخواهانه باشد و منظره مجلس یک منظره صالح باشد که مردم وقتی که این منظره را دیدند بگویند چه

۱. همان.

۲. در جمع نمایندگان مجلس، صحیفه، ج ۱۴، ص ۶، ۳/۶/۱۳۶۰.

۳. همان.

۴. همان.

کار خوبی کردیم که یک همچو اشخاص صحیح را در مجلس بردیم و یک وقت خدای نخواستہ طوری نباشد که مردم پیشیمان بشوند از رأیی که داده‌اند.^۱

- از نمایندگان متوقع است که مراعات آداب اسلامی در محاورات بشود و انگیزه آن یافتن حق و راه حل باشد و این امور در محیط دوستی و صفا چون بحث‌های علمی در محیط مدارس فقهاتی که مقصود، یافتن واقعیت نه تحمیل عقیده است آقایان را بهتر و آسان‌تر به حقیقت می‌رساند و مجادلات با حال غضب و عصبانیت انسان را از واقع دور می‌کند و چون مقصد از بحث‌ها یافتن طریق هرچه بهتر برای خدمت به اسلام و کشور و ملت است و از عبادات و مقربات الهی محسوب است، حقاً لازم است از آنچه مخالف رضای خداوند متعال است اجتناب شود و محیط مجلس طوری باشد که علاوه بر یافتن راه صحیح برای شنوندگان آموزه اخلاق اسلامی و آداب انسانی باشد که این خود یک عبادت دیگر است و اگر خدای نخواستہ در این محیط مقدس مقصود کسی اعمال غرض و تحمیل عقیده و احیاناً تسویه حساب باشد که قهراً به هتک یک مسلمان و رد و بدل الفاظ غیر مناسب منجر می‌شود علاوه بر آنکه از مسیر حق دور می‌شود و بر خلاف آنچه وظیفه وکیل است می‌باشد گاهی اشاعه فحشا در محیط بسیار وسیع است که معصیتی عظیم است.^۲

- عرض من این است که باید آقایان نظر داشته باشند، انتقاد بکنند، انتقاد سازنده، انتقاد نصیحت، و انتقاد خصمانه نکنند. در نطق‌های قبل از دستور و در نطق‌ها، در صحبت‌هایی که وقتی معرفی می‌کنند وزرا را، هتاکی نکنند، این از شأن آقایان دور است، نباید یکی دیگر را تضعیف کنند، همدیگر را تضعیف کنند، نه آنهایی که در اکثریت هستند، نه آنهایی که در اقلیت هستند، نه آنهایی که ممتنع هستند، هیچ‌کدام نباید این کار را بکنند، برای اینکه رضای خداست، خلاف شرع است. البته باید انتقاد کرد، مسائل را گفت و هرچه به نظر آقایان می‌آید باید بگویند و اگر نگویند خلاف است. پس بنابراین یک مطلب راجع به این است که برخوردها، برخوردهای اسلامی سالمی باشد، چه در مجلس و چه در خارج از مجلس.^۳

- نمایندگان مجلس نیز به عدالت و عطف با یکدیگر برخورد کنند و به مسائل دامن نزنند و خصوصاً در اعتبارنامه‌ها به مسائل شخصی و گروهی نپردازند و در نطق‌های قبل از دستور و غیر آن به شخصیت و اعتبار نمایندگی مجلس توجه کنند و حرمت مجلس و نظام و اخلاق کریمه اسلامی را مقدم دارند و خلاصه کلام اینکه مجلس و نمایندگان باید مؤید وحدت و انسجام جامعه باشند.^۴

۱. همان.

۲. پیام به مناسبت انتخابات مرحله دوم مجلس، صحیفه، ج ۱۹، ص ۳.

۳. در جمع نمایندگان مجلس، صحیفه، ج ۱۹، ص ۲۲۲، ۱۳۶۴/۷/۲۴.

۴. پیام به مناسبت آغاز سومین دوره مجلس، صحیفه، ج ۲۰، ص ۲۱۴، ۱۳۶۴/۳/۷.



۴-۷. فراهم کردن فرصت برای اشخاص غایب برای دفاع از خود

- اگر در مجلس به کسی که حاضر نیست و راه به مجلس ندارد که از خود دفاع نماید حمله‌ای شد، به او اجازه داده شود یا در مجلس از خود دفاع کند و اگر قانوناً اشکالی در این عمل می‌بینند، رادیو و تلویزیون و مطبوعات این وظیفه سنگین را به دوش کشند تا حق مظلومی ضایع نشود و شخصیتی بی‌دلیل خرد نگردد و راهگشای این امر خود نمایندگان و رئیس محترم مجلس هستند که با تعهدی که دارند و مسئولیتی که بر دوش آنهاست این حق را به اشخاص غایب بدهند تا به وسیله مجلس که نگهدار مصالح کشور و ملت است حق ضایع نشود و انسانی مظلوم نگردد و اگر به کسی، از دولتی‌ها یا دیگران تهمتی زده شد حق شکایت به قوه قضائیه را دارد تا رسیدگی شود و مجرم تعقیب و تعزیر شود اگر به یک وزارتخانه یا بنگاه تهمت زده شد حق دفاع با وزیر و رئیس بنگاه است و حق شکایت دارند و قوه قضائیه تعقیب خواهد کرد.^۱

۸. چگونگی رابطه مجلس با دولت

به نظر امام (ره) ویژگی مجلس و محیط کشور ایجاب می‌کند که مجلس و دولت هماهنگ شوند تا بر مشکلات کشور فائق آیند و هیچ‌یک از نهادهای جمهوری اسلامی خصوصاً مجلس و رئیس‌جمهوری و دولت برای یکدیگر و دیگران کارشکنی نکنند و خود را به‌طور جدی در خدمت اسلام و کشور در آورند. ایشان در این باره می‌فرمایند:

- شک نیست که مجلس به همه امور کشور نظارت دارد و حق نمایندگان است که از هر انحراف و خلافی که از وزرا و ادارات می‌بینند به حکم قانونی جلوگیری کنند و دولت را تا حد استیضاح بکشانند، لکن فرقی است بین نظارت و استیضاح، بین عیب‌جویی و انتقام‌گیری و این فرق را همه کس پس از رجوع به وجدان خویش می‌فهمد. انسان با کمی تفکر در حال خود تشخیص می‌دهد که احضار دولت یا وزیر برای خدا و مصالح اسلام و کشور است و در آن جز هدایت و جلوگیری از انحراف و حفظ مصالح ملت چیزی دیگری دخالت ندارد یا از معیارهای غیرالهی چون حب و بغض، دوستی و دشمنی، هواهای نفسانی چون خودنمایی، عرض اندام و از این قبیل مسائل نفسانی و شیطانی برخوردار است.^۲

- مهم این است که مجلسی‌ها با هم و با دولت و سایر مقامات تفاهم داشته باشند و مجلسی که اساس یک کشور است باید مجلسی برای بحث و ساختن اخلاق جامعه باشد و انتقاد و

۱. همان.

۲. پیام به مناسبت انتخابات مرحله دوم مجلس، صحیفه، ج ۹۹، ص ۳، ۱۳۶۲/۲/۷.

استیضاح حق مجلس است، اما برخورد با متخلف با آرامی و طرح مسائل اخلاقی بهتر رفع اختلاف می‌کند تا با الفاظ نیش‌دار و مقابله کردن با یکدیگر.^۱

- ویژگی این مجلس و محیط کشور در این دوره ایجاب می‌کند که مجلس و دولت هماهنگ شوند تا بر مشکلات کشور فائق آیند و هیچ‌یک از نهادهای جمهوری اسلامی خصوصاً مجلس و رئیس‌جمهوری و دولت برای یکدیگر و دیگران کارشکنی نکنند و خود را به‌طور جدی در خدمت اسلام و کشور در آورند تا خدای متعال آنها را پشتیبانی فرماید و ندای آسمانی انسان‌ساز «واعتصموا بحبل الله جمیعاً و لاتفرقوا» را در نظر داشته و اطاعت نمایند و از منازعه و تفرقه اجتناب نمایند و به امر الهی گوش فرا دهند و «لا تنازعوا فتفشلوا و تذهب ریحکم» که دنباله آن تنازع، فشل و شکست و رفتن رنگ و بو و آبروست.^۲

ب) مجلس در بیانات مقام معظم رهبری

۱. اهمیت و جایگاه مجلس

به‌نظر رهبر معظم انقلاب اسلامی اهمیت و جایگاه مجلس در نظام جمهوری اسلامی ایران به خاستگاه آن برمی‌گردد. به‌نظر ایشان مجلس شورای اسلامی مظهر مردم‌سالاری دینی و مظهر خواسته‌های مردم در زمینه سیاست‌های گوناگون - چه داخلی و چه خارجی - است. موضع‌گیری مجلس در مسائل سیاسی و بین‌المللی به یک معنا حاکی از موضع‌گیری ملت ایران است. از این رو به‌نظر ایشان مجلس باید آینه تمام نمای اقتدار ملی و عزت ملی و ایستادگی بر سر منافع ملی و مقابله با سلطه‌جویان و سیطره‌خواهان جهانی و بین‌المللی باشد. از نظر ایشان مجلس مایه آرامش برای مردم است و نطق‌ها و موضع‌گیری‌های آن می‌تواند در مردم آرامش ایجاد کند. در اینجا به بیانات مقام معظم رهبری درباره جایگاه و اهمیت مجلس شورای اسلامی اشاره می‌گردد:

۱-۱. مجلس مظهر مردم‌سالاری دینی

- مهمترین چیزی که در باب مجلس شورای اسلامی وجود دارد، این است که این مجلس مظهر مردم‌سالاری دینی است. الگویی که نظام اسلامی در خصوص مردم‌سالاری دینی به دنیا ارائه داد و در عرصه سیاست جهانی مطرح کرد، بدون شک تجربه موفقی از آب درآمد. آنچه در آن، هم رأی و اراده و شخصیت و خواست مردم در آینده‌سازی جامعه تأثیر دارد و هم چارچوب این حرکت، ارزش‌های معنوی

۱. در جمع اعضای کمیسیون‌های نفت، ارشاد و هنر اسلامی، صحیفه، ج ۱۸، ص ۵۹، ۱۳۶۲/۵/۲.

۲. پیام به مناسبت افتتاح مجلس شورای اسلامی، صحیفه، ج ۱۲، ص ۱۲۱، ۱۳۵۹/۳/۷.



و الهی است، همان چیزی است که امروز بشریت نیازمند آن است و از نبود آن دارد رنج می‌برد. این جنگ‌ها، استکبارها، ظلم‌ها، شکاف‌های طبقاتی، غارت ثروت ملت‌ها و فقر عجیبی که بر بخش عظیمی از مردم دنیا حاکم است، همه بر اثر نبود معنویت است. این فسادها و احساس پوچی‌ها و هرزه‌درایی‌ها و هرزه‌گرایی‌هایی که در بین نسل‌های گوناگون انسان در سطح دنیا دارد مشاهده می‌شود، همه بر اثر کمبود معنویت است ... ما ملت ایران آمده‌ایم معنویت را به شکل جوهری، اصولی و ریشه‌ای - نه به شکل سربار و تعارفی - در الگوی جدید خود گنجانده‌ایم. مردم‌سالاری دینی، این است. مظهر این مردم‌سالاری، مجلس شورای اسلامی است؛ هم «شورا» است، هم «اسلامی» است؛ هم انتخاب مردم است، هم جهت‌گیری اسلامی است، که در اصول متعدد قانون اساسی و در سوگند نمایندگی آشکار است.^۱

- مجلس، مهمترین مظهر مردم‌سالاری دینی است؛ بنابراین... اینجا مرکز و قله و به تعبیری

ویرترین مجموعه نظام اسلامی است که جلوی چشم قرار دارد.^۲

- مجلس مایه آرامش برای مردم است؛ مایه تشنّت آرای مردم و مایه تشنّج نیست. نطق‌ها، حرف‌ها، گفته‌ها و موضع‌گیری‌ها در مجلس، می‌تواند در مردم آرامش ایجاد کند - که بحمدالله امروز این طور است - و می‌تواند در مردم ایجاد اضطراب کند، که بحمدالله این‌گونه نیست. به هر حال، این از افتخارات ماست. یکی از بزرگ‌ترین افتخارات انقلاب ما، مردمی بودن و مردمی ماندن است. این، نعمت بزرگی است که باید آن را پاس داشت و قدر دانست.^۳

- یک نکته این است که گفتن این حرف‌ها که مجلس مرکز آرای مردم است، مظهر اراده مردم است، اداره‌کننده حقیقی کشور در سایه قوانین است، یک مرحله است؛ عمل به اینها و تحقق اینها یک مرحله دیگر است. آنچه ما در جمهوری اسلامی به آن سرافرازیم، این دومی است و الا در همه جای دنیا و در همه زمان‌ها این حرف‌ها گفته می‌شود.^۴

- مجلس، عصاره ملت است؛ مظهر حکومت مردمی است؛ جایگاه تعیین مسیر حرکت دولت و

ملت است؛ مظهر خواست‌های مردم در زمینه سیاست‌های گوناگون - چه داخلی و چه خارجی -

است؛ امید مردم است؛ معتمد مردم است؛ پشتیبان دولت است؛ راهگشای کارهای اساسی برای

مسئولان نظام و کارگزاران کشور است. اینها مسائلی است که امروز بحمدالله در کشور ما عینیت

پیدا کرده است و بیان آنها حرف تازه‌ای نیست.^۵

۱. همان.

۲. همان.

۳. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۷/۰۲/۰۷.

۴. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۸/۰۲/۱۰.

۵. همان.

۱-۲. مجلس مظهر اقتدار و عزت ملی

- مسئله مهم دیگر، جایگاه سیاسی مجلس است. شما، نماینده و عصاره و خلاصه ملت هستید. موضع‌گیری شما در مسائل سیاسی و بین‌المللی، به یک معنا حاکی از موضع‌گیری ملت ایران است. این موضع‌گیری، دوگونه می‌تواند باشد: گاهی می‌تواند دشمن را به دخالت بیشتر امیدوار کند؛ او را نسبت به نظام اسلامی، گستاخ و طلبکار و فزون‌طلب و به زیاده‌خواهی تشویق کند؛ می‌تواند هم درست بعکس باشد؛ احساس کند که در ملت ایران و نمایندگان او، صلابت، ایستادگی، آگاهی به منافع و مصالح، ایستادگی بر سر منافع ملی و مصالح ملی و ناسازگاری با کسانی وجود دارد که همه همتشان این است که منافع ملی را به بازیچه بگیرند و راهی برای سیطره بر این ملت پیدا کنند.^۱

- مجلس باید آینه تمام‌نمای اقتدار ملی و عزت ملی و ایستادگی بر سر منافع مالی و مقابله با سلطه‌جویان و سیطره‌خواهان جهانی و بین‌المللی باشد. اینها ظرفیت‌های مهمی است که مجلس دارد.^۲

- مجلس شورای اسلامی نقطه امید نظام و مظهر اقتدار و اختیار ملت است. جایگاه مقدسی است که همیشه و در همه احوال، می‌تواند و باید رأی و اراده ملت مسلمان و انقلابی را به کرسی بنشاند و مصلحت مردم را در شکل مقررات لازم‌الاجتباب در بافت و رفتار نظام و حکومت، تضمین کند، خانه مردم و ملجأ دولت مردمی و مظهر ارزش‌های اسلام ناب محمدی (ص) و به تعبیر امام حکیم و فقیدمان، عصاره فضائل ملت است، در این مجلس، دور شدن از فضائل و پایبند شدن به اغراض شخصی و گروهی و آلوده شدن به هواهای سیاسی و نفسانی از هر کس که باشد مردود و محکوم است، در این مجلس، رأی باید تابع معرفت و بحث باید دور از تنازع و جدال باشد. در هر موضع‌گیری و هر سخنی باید رضای خدا و مصلحت انقلاب و خواست و نیاز مردم در نظر گرفته شود.^۳

۲. وظیفه مهم قانونگذاری مجلس

به‌نظر رهبر معظم انقلاب هر اصلی از اصول قانون اساسی در واقع هدف و سرمنزلی است که باید به آن رسید. دستگاه‌های اجرایی اعم از قوه مجریه و قوه قضائیه و نیروهای مسلح که اداره کشور برعهده آنهاست، باید به سمت این هدف‌ها حرکت کنند. به‌نظر ایشان مجلس شورای اسلامی با وضع قانون، راه‌های صحیح را معین می‌کند و دستگاه‌های پیش‌رونده را از غلتیدن در ورطه‌های خطرناک باز می‌دارد. به‌نظر ایشان هنر قانون‌نویسی و قانونگذاری، از برترین‌های نمایندگی است.

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۲/۲۷.

۲. همان.

۳. پیام خطاب به نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۶۸/۱۰/۱۸.



به نظر ایشان قانون باید جامع و کارشناسی شده باشد و ناظر به مشکلات زندگی مردم باشد. نمایندگان مجلس در هنگام قانونگذاری دو خصوصیت آرمان‌گرایی و واقع‌بینی را در نظر داشته باشند و نگاهشان به کل کشور بوده و به آثار فرهنگی قانونگذاری توجه داشته باشند و قوانین تصویبی موافق با ارزش‌های اسلامی باشد. در اینجا به توصیه‌ها و رهنمودهای مقام معظم رهبری درباره وظیفه قانونگذاری مجلس شورای اسلامی اشاره می‌گردد:

۱-۲. مجلس تهیه‌کننده نرم‌افزار اداره کشور

- قانون، جاده‌ای است که شما به سمت هدف‌هایی که کشور و مدیران اجرایی و مسئولان باید به آنجا برسند، باز می‌کنید. قانون اساسی برای ما در همه بخش‌های خود هدف‌هایی را معین کرده است؛ هم در بخش حقوق مردم، هم در بخش تشکیلات دولتی، هم در سایر بخش‌ها. هر اصلی از اصول قانون اساسی در واقع هدف و سرمنزلی است که باید به آن رسید. برای رفتن به این سمت، حتماً لازم است جاده‌ای وجود داشته باشد؛ بدون جاده نمی‌شود حرکت کرد. دستگاه اجرایی کشور باید به سمت آن هدف‌ها برود. دستگاه اجرایی، اعم از قوه مجریه و قوه قضائیه و نیروهای مسلح و همه دستگاه‌هایی است که نهادهای دولتی هستند و بخشی از اداره کشور بر عهده آنهاست؛ اینها باید به سمت این هدف‌ها حرکت کنند. شما با وضع قانون، راه‌های صحیح را معین می‌کنید و دستگاه‌های پیش‌رونده را از غلتیدن در ورطه‌های خطرناک باز می‌دارید ... بنابراین قانونگذاری، بسیار بسیار مهم است.^۱

- قانون، نرم‌افزار اداره کشور است؛ دستگاه‌های اجرایی در حکم سخت‌افزارها هستند. اگر شما بتوانید این نرم‌افزار را هوشمندانه، صحیح، جامع، مؤثر در ابعاد گوناگون زندگی و پُرکننده خلأها فراهم کنید، سخت‌افزارها کار خودشان را درست انجام خواهند داد. البته سخت‌افزار هم گاهی اوقات تعمیر می‌خواهد، گاهی اوقات روغنکاری می‌خواهد، گاهی اوقات دورانداختن می‌خواهد؛ لکن یک سخت‌افزار خوب هم با یک نرم‌افزار ناقص و غلط هیچ محصولی نخواهد داشت. شما در واقع در اینجا دارید نرم‌افزار مدیریت کشور یا بخش عمده‌ای از آن را فراهم می‌کنید.^۲

- مجلس تهیه‌کننده نرم‌افزار حرکت کشور است: این قانونی که شما دارید تنظیم می‌کنید، در واقع نرم‌افزار حرکت عظیم این کشور است؛ یک کشور، یک ملت، هفتاد میلیون جمعیت که فی‌نفسه یک چیز بسیار خطیر و بسیار عظیمی است، در هر کجای دنیا که باشد، با هر جور مردمی که باشد، مسئولیت سنگینی است، لکن در شرایط ما مسئله از اینها بالاتر است؛ مسئله این است که

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار هیئت رئیسه و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۱/۰۳/۰۷.

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴/۰۳/۰۸.

همین کشور شما، این انقلاب شما، این نظام جمهوری شما، راه نویی را در برابر پای بشر امروز گشوده است؛ اینها تعارف نیست، اینها عمق و متن تفکری است که انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی بر اساس آن تشکیل شده است.^۱

۲-۲. ویژگی‌های قانون مطلوب

۲-۲-۱. قانون جامع و کارشناسی شده

- هنر قانون‌نویسی و قانونگذاری، از برترین‌های نمایندگی است. قانون باید کارآمد، روان، شفاف، روزآمد و با این حال با نگاه بلندمدت، دارای گستره‌ای هرچه پهناورتر و قابل ماندگاری و یکسره معطوف به نیازهای مردم و منافع عمومی باشد. نگرش جزئی، بخشی، شخصی و یا خدای نخواستہ با نگاه لجاجت‌آمیز در قانونگذاری، بی‌سود و احياناً زیانبار است. اولویت‌ها باید ترجیح یابد، تناقض و تکرار در قوانین باید ریشه‌کن شود و از خردجمعی و کارشناسی در تدوین قوانین بیشترین بهره گرفته شود.^۲

- هر چه قانون با نگاه آگاهانه‌تر و خبره‌تر و شناخت موضوعات و مصالح کشور بیشتر همراه باشد، استحکام آن بیشتر است. وقتی استحکام قانون بیشتر بود، کارایی آن بیشتر خواهد بود و مدت زمان بیشتری می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.^۳

- سعی شود قوانینی که در مجلس می‌گذرد، مستحکم و باثبات باشد ... شما، هم در کمیسیون‌های اختصاصی و هم به‌خصوص در مرکز پژوهش‌ها حقیقتاً می‌توانید بر این پایه، طراح نظام اقتصادی باثباتی باشید که قوانین خودش را هم با خود داشته باشد؛ ... یکی از اشکالات بزرگ این است که قوانین طوری با بی‌دقتی یا عدم مراجعه لازم به مواردی که باید مراجعه کرد، تنظیم شود که اندکی نگذشته، احتیاج به تجدیدنظر پیدا کند و یک مقدار وقت مجلس به تصویب مجدد قانون بگذرد. گفت: یک روز صرف بستن دل شد به این و آن روز دگر به کندن دل زین و آن گذشت. یک روز قانون را درست کنیم، یک روز قانون را رد کنیم و یا تغییر کلی بدهیم؛ این‌طوری نباشد؛ قوانین با ثبات و مستحکم باشد.^۴

- قانون باید جامع باشد، باید کامل باشد، باید ماندگار باشد، باید کارشناسی شده باشد، باید گره‌گشا باشد، باید ناظر به مشکلات زندگی مردم باشد. نمی‌گوییم قانونی که برای کوتاه‌مدت یک گره‌ای را باز می‌کند، لازم نیست، چرا؛ بعضی از قوانین هست که یک گره کوتاه‌مدت را باز

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با نمایندگان مجلس هشتم، ۱۳۸۷/۰۳/۲۱.

۲. پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت آغاز به کار هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷/۰۳/۰۷.

۳. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار هیئت رئیسه و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۱/۰۳/۰۷.

۴. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴/۰۳/۸.



می‌کند، چاره‌ای هم نیست، باید این قانون گذاشته شود. لکن طبع اکثری و طبیعی قوانین این است که ماندگار، قابل تطبیق با شرایط گوناگون، مفید، صریح، شفاف و غیرقابل تأویل باشد؛ در چارچوب همان حدود و اختیاراتی که قانون اساسی برای مجلس شورای اسلامی معین کرده است.^۱

۲-۲-۲. داشتن نگاه آرمان‌گرایی و واقع‌بینی در قانونگذاری

- در نگاه به مسائل کشور - که ... به شکل قانون و قانونگذاری تجلی می‌کند - باید دو خصوصیت «آرمان‌گرایی» و «واقع‌بینی» را در نظر داشت. نگاهتان نگاه آرمان‌گرا باشد... منتها با توجه به واقعیت... تکلیفی را که برای خودمان یا دولت یا مسئولین معین خواهیم کرد، باید با توجه به واقعیت‌های موجود باشد... ملاک این است که ما می‌خواهیم به آن آرمان‌ها برسیم؛ منتها در کنار این، واقع‌بینی لازم است؛ نباید دچار توهم شد. گاهی ممکن است انسان در تصمیم‌گیری، در آنچه که باید انجام بگیرد، دچار توهم باشد؛ خوب، این هم غلط است. آرمان‌ها را باید در نظر داشت. پله‌ها را باید مطابق با واقعیت‌هایی که وجود دارد، یکی پس از دیگری چید و به سمت آن آرمان‌ها پیش رفت.^۲

۲-۲-۳. داشتن نگاه عام به کشور در باب قانونگذاری

- نمایندگان محترم در قانونگذاری‌ها نگاهشان به کل کشور باشد. البته مصلحت منطقه خودشان را حتماً باید در نظر بگیرند - شکی نیست - لکن آن مصلحت باید داخل بشود در مجموعه نگاه به کل کشور؛ و الاً اگر قرار باشد که نماینده شرق برای شرق کار کند، ولو برعلیه غرب؛ نماینده غرب به نفع غرب کار کند، ولو برعلیه شرق، اینکه نمی‌شود. نماینده شرق بودن یا نماینده شمال بودن یا نماینده جنوب بودن خاصیتش این است که در وضع قانون، نیاز آن منطقه را شما می‌دانید و در قانون دخالت می‌دهید، نه اینکه قانون را فقط برای آن منطقه می‌نویسید؛ قانون برای همه است. این، نگاه عام به کشور در باب قانونگذاری.^۳

- نگاه ملی به همه قوانین و برنامه‌های مصوب مجلس، وظیفه عموم نمایندگان است. انواع سلیقه‌ها و گرایش‌های سیاسی و اقوام ایرانی و پیروان ادیان و اهالی مناطق گوناگون کشور در مجلس حضور دارند. همه تمایلات منطقه‌ای و قومی و بخشی باید در پرتو نگاه ملی برآورده شود و به جای قوانین کم عمق یا کم عمر و کم اثر یا غیرعملی، قوانینی گره‌گشا، پرتأثیر، جامع و سنجیده فراهم گردد.^۴

- در مجلس، نباید نماینده فلان منطقه تصور کند که هنر نمایندگی او در این است که برای

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با نمایندگان مجلس هشتم، ۱۳۸۷/۰۳/۲۱.

۲. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹/۰۳/۱۸.

۳. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸/۰۴/۰۳.

۴. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت آغاز به کار هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۳/۰۷.

آن منطقه دائماً پشتیبانی جلب کند. اصلاً مسئله نماینده مجلس این نیست؛ نباید فکر کنیم که چون ما نماینده فلان شهر یا فلان استانیم، مرتب باید برای آن شهر یا استان امتیاز بگیریم. این یک میدان رقابت غلط و بی‌برنامه و نادرستی است که تبعات بدی هم دارد. شما درست است که از فلان نقطه کشور انتخاب شده‌اید، اما فقط نماینده آنجا نیستید؛ شما نماینده همه ملت ایرانید. شأن مجلس هم قانونگذاری است، نه گرفتن تسهیلات و کمک‌های عمرانی و غیره برای آن منطقه خود؛ به قانون اساسی هم نگاه کنید. شأن شما این است که قانون بگذارید؛ منتها قانونی بگذارید که آنقدر محکم و خوب و شامل باشد که منطقه شما را هم سیراب کند.^۱

- مسئله بعد، ترجیح مصالح کلی بر مصالح منطقه‌ای است:.... مصالح منطقه‌ای را بر مصالح کلی ترجیح ندهید. طرح‌های منطقه‌ای: فلان‌جا فرودگاه، فلان‌جا جاده، فلان‌جا اتوبان و.... توقعاتی وجود دارد؛ نماینده هم اینها را به مجلس منتقل می‌کند و از آنجا به دولت منتقل می‌شود و در نتیجه، فشار. دولتی‌ها هم بالاخره به هر دلیلی تسلیم می‌شوند و زیر بار می‌روند؛ اما نتیجه چیست؟ نتیجه این است که طرح‌های نیمه‌تمام ما اگر در حدود چهار هزار طرح است، می‌شود پنج هزار، می‌شود ده هزار. کار سختی است، اما باید آن را تحمل کرد.^۲

۲-۲-۴. ضرورت ارتباط قانون با ارزش‌های انقلاب و نیازهای جامعه

- مجلس قوه مفکره کشور است. فکر در لباس قانون تجلی می‌کند، بعد در سراسر وجود کشور سریان و جریان پیدا می‌کند. چیزی که دائم باید در نظر باشد، این است که ببینیم فکر این قوه مفکره اولاً نسبتش با ارزش‌های اساسی انقلاب چیست - چون این شاخه‌ای روئیده بر بدنه عظیم و قد کشیده و مستحکم انقلاب است دیگر. ثانیاً نسبتش با جامعه، با مشکلات کشور و با نیازهای مردم چیست. یک نگاه به مبدأ، یک نگاه به منتها؛ یک نگاه به خاستگاه، یک نگاه به هدف؛ این باید روشن باشد. اگر این شد، آنوقت قوانین، هم اصیل خواهد بود، درست خواهد بود، صحیح خواهد بود، هم کارآمد خواهد بود. اگر اولی نباشد، قانون مثل شاخه از درخت بریده است؛ اصالت خود را از دست خواهد داد و دیگر قانون اصیلی نیست. اگر دومی نباشد، قانون اصیل است، مشروعیت دارد، اما مقبولیت ندارد. اگر منطبق بر خواست‌های جامعه و نیازهای فوری و به‌روز و نیز نیازهای بلندمدت جامعه نباشد، آنوقت دیگر مقبولیت نخواهد داشت به حسب هر مقداری که در آن جهت کمبود دارد.^۳

۱. دیدار نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۶/۰۲/۰۸.

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۲/۲۷.

۳. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸/۰۴/۰۲.



۵-۲-۲. توجه با آثار فرهنگی قانونگذاری

- هر قانونی که شما بگذرانید، ولو به حسب ظاهر این قانون ارتباط با مسائل تربیتی و فرهنگی هم ندارد - یک قانون اقتصادی فرض بفرمایید - این یک اثر مستقیم یا غیر مستقیم فرهنگی و اخلاقی و تربیتی بر روی مردم دارد. رفتارها و خلیات و تربیتها اثر متقابل دارند؛ هم اخلاق در رفتار تأثیر می‌گذارد، هم رفتار بر اخلاق تأثیر می‌گذارد...

قانون هم همین جور است دیگر. شما هر قانونی بگذارید، مربوط به حمل‌ونقل جاده‌ای باشد، مربوط به گمرک باشد، مربوط به اقتصاد باشد، مربوط به سیاست خارجی باشد، هرچه باشد، یک آثار تربیتی و اخلاقی هم دارد؛ به این جنبه از قانون توجه بشود. اگر ما قانونی می‌گذاریم که روح قانون‌پذیری را در مردم تقویت می‌کند، این خوب است؛ اگر بعکس، قانونی می‌گذاریم که روح قانون‌شکنی و بی‌اعتنایی به قانون را در مردم به‌وجود می‌آورد - ولو به طور غیرمستقیم - این مرجوح است. اگر قانونی می‌گذاریم که روح قناعت را در مردم تقویت می‌کند، این خوب است؛ اگر بعکس، روح اسراف را در مردم تقویت می‌کند، این بد است. اگر روح دینداری را در مردم تقویت می‌کند، این خوب است؛ اگر روح لابلگیری را در مردم تقویت می‌کند، این بد است. به این جنبه توجه کنید: تأثیر متقابل حقوق و اخلاق؛ ملازمات مسائل حقوقی و مسائل اخلاقی. اینها مسائل بسیار مهمی است.

البته این جنبه نظری مسئله است، یعنی اعمال جنبه نظری قضیه است؛ در کنار این، آن جنبه عملی و خارجی قضیه هم مورد توجه آقایان باشد. یعنی شما که می‌خواهید رعایت اخلاق اسلامی را در قوانینتان مورد توجه قرار بدهید، خوب است که عملاً هم جلسات اخلاقی و معرفتی داشته باشید.^۱

۶-۲-۲. لزوم حضور منضبط در کمیسیون‌ها

- حضور باید منضبط، سر وقت و با رعایت دقیقه و ثانیه باشد؛ هم در داخل صحن مجلس و هم در کمیسیون‌ها. کار کمیسیون‌های تخصصی هم خیلی مهم است. حضور در کمیسیون‌ها، سر وقت در کمیسیون‌ها حاضر شدن، کار کردن، واقعاً مطالعه کردن، پیش مطالعه کردن، لوایح را دیدن، طرح‌ها را سنجیدن، با افرادی که لازم است مشورت شود، مشورت کردن، حتی مباحثه کردن در داخل مجلس قبل از اینکه انسان به مرحله تصمیم‌گیری برسد - چه در کمیسیون و چه در صحن مجلس - لازم است.^۲

- کمیسیون‌ها در مجلس خیلی وظیفه و نقش بر عهده دارند. کمیسیون‌ها خیلی باید کار

۱. همان.

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴/۳/۸.

کنند. صحن علنی مجلس البته جای تصمیم‌گیری است، اما کار بنیانی در کمیسیون‌ها انجام می‌گیرد؛ بلکه حتی ما در طول این سال‌های متمادی در مجلس کسانی را سراغ داشتیم که قبل از اینکه بیایند توی کمیسیون اظهار نظر کنند، خودشان پیش‌مطالعه می‌کردند، می‌رفتند نگاه می‌کردند، مطالعه می‌کردند، جوانب قضیه را می‌سنجیدند. این‌جور کاری خیلی خوب است.^۱

- همچنین نمایندگان محترم را به اهمیت دادن به وقت مجلس و کمیسیون‌های آن و جلوگیری از هدر رفتن حتی یک دقیقه از آن و اجتناب از غیبت‌های ناموجه، توصیه می‌کنم و نیز به استفاده از اطلاعات کارشناسانه در کمیسیون‌ها و بخش‌های مختلف و دقت و مطالعه بر روی لوایح و طرح‌هایی که تقدیم مجلس شده است و شرکت حتمی در رأی‌گیری و رأی دادن بر طبق صلاح کشور و در چارچوب احکام نورانی اسلام و سنجیده‌گویی در همه اظهاراتی که از بلندگوی مجلس منتشر می‌شود.^۲

- شکر نعمت نمایندگی در آن است که قدر آن دانسته شود و نماینده در همه این دوران، همه توان و ظرفیت خود را در خدمت آن قرار دهد. سرگرم شدن به هر کاری که در این وظیفه خلل وارد آورد، ناروا و ناسپاسی است. حضور کامل در همه جلسات عام و خاص مجلس، لازمه حتمی این وظیفه‌گزاری است.^۳

- خیلی از اوقات که در گذشته تلویزیون مجلس را نشان می‌داد و من صندلی‌های خالی را می‌دیدم، پای تلویزیون از مردم خجالت می‌کشیدم و احساس شرم می‌کردم! ما به این مردم گفته‌ایم پای صندوق بیایید؛ آنها هم آمده‌اند و نماینده معین کرده‌اند؛ حالا چه دارد مطرح می‌شود؟ مطلب مهم ... بنده اینجا پای تلویزیون وقتی این صحنه را می‌دیدم، حقیقتاً احساس شرمندگی می‌کردم. این، بی‌انضباطی است و مطلقاً نباید این را برای مجلس برتافت. سر وقت حاضر شدن، در کمیسیون حاضر شدن، در صحن علنی حاضر شدن و کار کردن، خیلی مهم است.^۴

۲-۲-۷. لزوم بهره‌گیری از مرکز پژوهش‌ها

- مرکز پژوهش‌های مجلس هم جای مهمی است؛ باید از نخبگان و فکر و نظر آنها در اینجا حداکثر استفاده بشود.^۵

۲-۲-۸. اسلامی بودن قوانین تصویبی مجلس

- قانون و اجرا باید با معیارهای خدایی و با مقررات الهی باشد؛ یعنی با احکام اسلامی یا با احکام

۱. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹/۳/۱۸.

۲. پیام به مناسبت افتتاح دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۵/۰۳/۱۲.

۳. پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت آغاز به کار هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷/۰۳/۰۷.

۴. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۳/۲۷.

۵. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴/۰۳/۰۸.



مشخص یا با کلیات و آنچه که از اسلام دانسته شده و فهمیده شده است، منطبق باشد و معارض نباشد. افرادی هم که مجری هستند، مشخصات و خصوصیات دارند؛ باید عادل باشند، فاسق نباشند - خصوصیات که در قانون اساسی ما متجسد شده - و قانون اساسی هم همان شکل اجرایی و دالان عبور به سمت آن چیزی است که ولایت الهی برای ما ترسیم می‌کند.^۱

- ولایتی که امروز شما دارید - قانونگذاری، ولایت است - یک ولایت الهی است؛ ریشه در ولایت الهی دارد؛ برخاسته و پدید آمده از ولایت الهی است. این مردم‌سالاری دینی که ما می‌گوییم، معنایش این است؛ یعنی نماینده مجلس شورای اسلامی از این طریقی که در قانون اساسی برای مجاری اعمال ولایت الهی معین شده، یک ولایتی پیدا کرده است که این شد یک تکلیف. بنابراین آنچه که در مجلس شورای اسلامی تصویب می‌شود، برای من شخصی و نوعی واجب‌التبایع است و باید بر طبق او عمل کنم. این مبنا، مبنای اسلامی است.^۲

- تفاوت عمده‌ای بین مجلس شورای اسلامی و همه پارلمان‌های دنیا وجود دارد و آن، اسلامی بودن است. شوخی نیست؛ امروز ۱۵۰ سال است که برجسته‌ترین و شریف‌ترین عناصر سیاسی و دینی ملت ما پرچم حاکمیت اسلام را بلند کرده‌اند و پایش سینه زده‌اند و بسیاری در این راه جان دادند؛ امثال مدرس‌ها، آخوند خراسانی‌ها و سید جمال‌الدین‌ها. قضیه این‌طوری است.

- مشروعیت این نظام به تفکر اسلامی و به استواری بر پایه اسلام است؛ مشروعیت مجلس و رهبری هم بر همین اساس است.^۳

- یک وقتی امام به نمایندگان مجلس شورای اسلامی فرمودند که درست است که هر چه شما تصویب کنید به شورای نگهبان می‌رود و اگر مخالف قانون اساسی بود رد می‌شود؛ اما این معنایش این نیست که شما از اول، چیزی را که می‌دانید مخالف قانون اساسی است تصویب کنید و به آنجا بفرستید؛ آنها هم رد می‌کنند؛ بعد هم بالاخره یک مجمع تشخیصی وجود دارد که برود آنجا! نه، این تضييع وقت مجلس است: آوردن قانونی که صریحاً بر خلاف قانون اساسی است به مجلس، یا وارد شدن به بعضی از جزئیات مسائل اجرایی.^۴

- شما گزیده مردمی می‌باشید که دلبستگی خود به نظام اسلامی و ارزش‌های والای آن را به اثبات رسانده‌اند. تعهدی که از این گزینش بر ذمه شماست، در اصول قانون اساسی و به‌ویژه در سوگند

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با نمایندگان مجلس هشتم، ۱۳۸۷/۰۳/۲۱.

۲. همان.

۳. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۲/۰۳/۰۷.

۴. دیدار نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۶/۰۳/۰۸.

نمایندگی به‌روشنی تبیین شده است. به اهمیت و عمق و ابعاد این سوگند در همه حال پایبند باشید.^۱

۳. وظیفه نظارتی مجلس

به‌نظر رهبر انقلاب اگر قرار باشد یک روزی بخواهند موفق‌ترین مجلس ایران را در دوره بعد از انقلاب ارزیابی کنند، بلاشک موفق‌ترین مجلس مجلسی است که توانسته از همه ظرفیت کاری خود استفاده کند. یکی از ظرفیت‌های مهم مجلس شورای اسلامی ابزارهای نظارتی است. به‌نظر ایشان البته این ابزارها نباید وسیله‌ای برای معارضة دو نیرو با یکدیگر شود. به‌نظر ایشان در کنار نظارت مجلس شورای اسلامی نسبت به دستگاه‌های اجرایی کشور باید شأن نظارتی هم برای خود مجلس و هم برای نمایندگان تعریف کرد تا عظمت این نهاد مهم قانون اساسی کشو حفظ شود. در اینجا به این توصیه‌ها و رهنمودهای مقام معظم انقلاب اسلامی اشاره می‌گردد:

۱-۳. ضرورت استفاده مجلس از ابزارهای نظارتی

- نکته‌ای که بسیار مهم است، این است که از همه ظرفیت کاری مجلس استفاده کنید. اگر قرار باشد یک روز دستگاهی بخواهد موفق‌ترین مجلس ایران را در دوره بعد از انقلاب ارزیابی کند، بلاشک موفق‌ترین مجلس، مجلسی است که توانسته از همه ظرفیت کاری خود استفاده کند. ظرفیت قانونگذاری، یکی از ظرفیت‌های بسیار مهم است. ابزارهای نظارت در دست شما قرار دارد. دیوان محاسبات را دستکم نگیرید... دیوان محاسبات خیلی مهم است. بودجه عظیم این ملت، تنها در آمد عمده عمومی ملت است که در اختیار دستگاه‌ها قرار می‌گیرد؛ باید مشخص باشد که این بودجه چگونه خرج شد. مسئله تفریح بودجه و تشخیص صحت و سقم کاری که انجام گرفته، یکی از مهمترین ابزارهای نظارتی شماست؛ ... بخواهید از ابزارهای نظارتی استفاده کنید، همه تلاش خود را بر این قرار دهید که ارتباط با دستگاه‌های اجرایی و تحت نظارتتان، قانونی باشد.

- بعضی از ارتباط‌های مخدوش، مطلقاً به ضرر شماست. نمی‌خواهیم به کسی یا چیزی یا جمعی اشاره کنیم؛ اما در فرض‌های ذهنی می‌گنجد که بین بخشی از نمایندگان و بخشی از دستگاه‌های تحت نظارت، ارتباطات مخدوش و غیرصحیحی به‌وجود بیاید. این، قطعاً نظارت را مخدوش خواهد کرد و قدرت نظارت را خواهد گرفت و توانایی عظیمی که قانون به مجلس داده است، از مجلس سلب خواهد کرد؛ آن‌گاه مجلس دیگر اثرگذار نخواهد بود.

- نظارت مجلس چیز بسیار لازمی است؛ ... یا با همین ابزارهای نظارتی مثل دیوان محاسبات یا خود نمایندگان مستقیماً؛ مثل سؤال‌ها و تذکرها و از این چیزهایی که ابزارهای نظارت مجلس

۱. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت آغاز به‌کار هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۳/۷.



شورای اسلامی است؛ این چیز خیلی لازم و خیلی مهمی است، منتها این وسیله‌ای نباید بشود برای معارضة دو نیرو با یکدیگر و بدانید. خیلی هستند که همت‌شان این است که بین قوای کشور، بین جریان‌های تصمیم‌گیری در کشور نزاع و اختلاف و دعوا ایجاد کنند. ایجاد شکاف و رخنه در بافت یکپارچه فرماندهی کلی کشور - یعنی همین مجموعه قوای سه‌گانه که دارند بر امور کشور فرماندهی و حکمرانی می‌کنند - یکی از آرزوهای بزرگی است که سال‌هاست برای ضربه زدن و شکست دادن جمهوری اسلامی، دشمنان جمهوری اسلامی دارند این نقشه‌اش را تعقیب می‌کنند.^۱

۲-۳. ایجاد خود نظارتی در مجلس

- یک تقوای جمعی هم داریم. تقوای جمعی این است که جمع‌ها مراقب خودشان باشند. جمع به حیث جمع، مراقب خودشان باشند. بی‌مراقبتی جمع‌ها نسبت به مجموعه خودشان، موجب می‌شود که حتی آدم‌هایی هم که در بین آن جمع‌ها تقوای فردی دارند، با حرکت عمومی آن جمع‌ها بغلتند و به جایی بروند که نمی‌خواهند. در طول این سی سال، ما از این ناحیه ضربه خورده‌ایم. یکی از جاهایی که ضعف نشان داده‌ایم، همین بوده. در داخل مجلس شورای اسلامی، خودنظارتی بگذارید. این، همان تقوای جمعی است. مجموعه، خود را بپاید... کسی با آزادی نماینده مخالف نیست؛ با کج‌رفتاری نماینده مخالف است. یک نماینده کج‌رفتار ممکن است مجلس شورای اسلامی را بدنام کند، متهم کند؛ ... مجلس به این عظمت، این نهاد قانونی اساسی در کشور... این را باید نگه داشت، باید آبرویش را حفظ کرد، باید چهره‌اش را حفظ کرد؛ این، خود نظارتی لازم دارد. اگر این خود نظارتی نباشد، اشکال به وجود می‌آید؛... این خود نظارتی، تقوای جمعی است.^۲

- مجلس نسبت به دستگاه‌های اجرایی کشور شأن نظارتی دارد - که خوب، چیز بسیار بااهمیتی هم هست - یک شأن نظارتی هم برای خود مجلس و برای آحاد نمایندگان تعریف کنید ... اگر شما امروز توانستید یک سازوکار کنترلی متقن و محکم برای نظارت بر کار نماینده پایه‌گذاری کنید، تا هر وقتی که این دستگاه خوب کار کند، اجرش مال شماست؛ مزد الهی‌اش مال شماست.^۳

۴. پرهیز از اختلاف

به‌نظر رهبر انقلاب شکی نیست که امروز در بخش قدرتمندی از جهان یک انگیزه قوی وجود دارد که متوجه فتح و تسخیر همه امکانات جهانی است. مجموعه دستگاه‌های اقتصادی و بنگاه‌های فعال

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با نمایندگان مجلس هشتم، ۱۳۸۷/۰۲/۲۱.

۲. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰/۰۳/۰۸.

۳. همان.

در شکل دادن اقتصاد کشور و اقتصاد جهان که به دنبال افزایش ثروت هستند، کارشان به طور طبیعی این را ایجاب می‌کند و آن حالت تسخیرطلبی است. به نظر ایشان ما در جمهوری اسلامی به عنوان کسانی که متعهد به یک تکلیف هستیم - به خاطر اینکه جمهوری اسلامی بر اساس یک فکر و یک آرمان و یک هدف بزرگ و والا و مقدس به وجود آمده است - وظیفه داریم در مقابل این سیل جهانی مقاومت کنیم. مقاومت تنها با استحکام بخشیدن به بنیان‌های فرهنگی و اقتصادی و سیاسی صورت می‌گیرد و برای اینکه بنیان‌های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی خود را مستحکم کنیم، پیش‌نیاز اولی و قطعی ما، ایجاد وفاق و وحدت کلمه است. البته به نظر ایشان معنای وفاق این نیست که گروه‌ها و جناح‌های گوناگون اعلام انحلال کنند، معنای وفاق این است که نسبت به هم خوشبین باشند و در جهت ترسیم هدف‌های والا و عالی و برای رسیدن به آنها به یکدیگر کمک کنند و از ایجاد تشنج و بداخلاقی، درگیری، اهانت و متهم کردن بپرهیزند.^۱ در اینجا به توصیه‌ها و رهنمودهای مقام معظم رهبری درباره پرهیز از اختلاف و حفظ وحدت اشاره می‌گردد:

۱-۴. مجلس مظهر وحدت ملی

- مجلس شورای اسلامی می‌تواند سرچشمه و مظهر وفاق ملی و آرامش و اعتماد عمومی و یا خدای نخواستہ منشأ دودستگی و تشویش و اضطراب دل‌ها و فکرها شود. محسوس‌ترین و نقدترین هدیه نمایندگان محترم به مردمی که آنان را به مجلس فرستاده‌اند، آن است که با منش و گفتار خود، امید و نشاط و آرامش را بر فضای عمومی کشور حاکم سازند و گفتارها و نطق‌های خود را همچون الگویی از رفتار سیاسی سالم و سرشار از سماحت و تحمل و انصاف، تنظیم کنند.^۲

- مجلس شورای اسلامی، مظهر وحدت ملی و یکپارچگی و اتفاق همه گروه‌ها و قومیت‌ها و سلیق و عقاید است. در این مجلس که از منتخبان حقیقی ملت بزرگ ایران تشکیل شده است، نمایندگان شهرها و استان‌های دور و نزدیک، نمایندگان اقوام گوناگون ایرانی، نمایندگان سلیق و عقاید سیاسی، نمایندگان اقلیتهای دینی در کنار مسلمانان، همه با هم برای انجام وظایف قانونی مجلس شورای اسلامی همکاری و تلاش می‌کنند. این یکی از باشکوه‌ترین جلوه‌های اتحاد ملت ایران است. اینجا همه برای پیشرفت ایران اسلامی و سربلندی و پیروزی نظام پرافتخار جمهوری اسلامی مجاهدت می‌کنند و همه یک هدف را می‌جویند. نمایندگان محترم باید این یکپارچگی را قدر شناخته، همه کوشش و مجاهدت خود را صرف تحکیم و تعمیق آن کنند. همه گفته‌ها و مصوبه‌ها و نطق‌ها در مجلس باید در جهت همدلی بیشتر میان ملت باشد و حتی منش و رفتار و گفتار نمایندگان

۱. بیانات رهبر مقام معظم انقلاب در دیدار با هیئت رئیسه و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۱/۳/۷.

۲. پیام به مناسبت آغاز به کار ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹/۰۳/۰۷.



محترم باید زخم‌هایی را که احیاناً در هنگام انتخابات در برخی از حوزه‌ها پدید آمده است، التیام بخشد. هر حرکت و گفتار و نطقی در مجلس که به دودستگی و اختلاف یا تشویق اذهان مردم بیانجامد، کاری بر خلاف طبیعت و جهت مجلس شورای اسلامی است.^۱

۲-۴. جلوگیری از تبدیل اختلافات سلیقه‌ای و سیاسی به نزاع و تفرقه

- بر همه کسانی که دلشان برای اسلام و استقلال و سربلندی کشور می‌تپد، فرض و لازم است که بیش از هر روز از وحدت صفوف ملت پاسداری کنند و اختلافات سلیقه‌ای و سیاسی و شخصی را به تنازع و تفرقه نکشانند. مخصوصاً نمایندگان محترم ملت در مجلس شورای اسلامی، باید به دقت مراقب باشند که مبدا خدای نخواستہ اظهارات آنان دلسردی و یأس را از تریبون عمومی مجلس در سطح جامعه پراکنده سازد بلکه قولاً و عملاً مظهر یکپارچگی ملت باشند.^۲

- در مجلس، سلیق مختلف و جریان‌های مختلف هستند. ... اختلاف سلیقه، اختلاف فکر، اختلاف مذاق و اختلاف عقیده سیاسی وجود دارد و طبیعی است. این اختلاف سلیقه‌ها در موارد بسیاری مفید است؛ حالا ممکن است یک جاهایی هم ضررهایی داشته باشد. اصراری نیست بر اینکه این خطوط حتماً برداشته شود؛ اصرار اولاً بر آن چیزی است که... اختلاف سلیقه منتهی نشود به کشمکش و دعوا و چالش و دشمن خونی همدیگر شدن و فراموش کردن آمریکا. متأسفانه بعضی از جناح‌های ما اینجوری‌اند. وقتی با طرف مقابل مخالف می‌شوند، دیگر آمریکا فراموش می‌شود، اسرائیل فراموش می‌شود، مخالفین انقلاب و دشمنان امام فراموش می‌شوند؛ تضاد اصلی، می‌شود همینی که در مقابلش قرار دارد!.. این غلط است. پس جناح‌ها با همدیگر این‌جور جنجال و دعوا نداشته باشند. دوم هم اینکه در بین خودشان خودکنترلی داشته باشند، خودمراقبتی داشته باشند.^۳

- امروز مسائل اصلی کشور فراتر از مسائل درون جناح‌ها و گروه‌های مختلف کشور است. بحث‌های جناحی و خطی و سلیقه‌ای و گرایش‌های وجود دارد که نه می‌شود آنها را کاملاً متوقف کرد و نه می‌شود به‌کلی آنها را مضر دانست. مقداری از این اختلافات و مباحثات به جستجوگری و آگاه شدن و تفحص فکری و ذهنی جامعه و مردم کمک می‌کند. اگر به شکل سالمی انجام گیرد، اشکالی هم ندارد؛ اما همه مسائل کشور اینها نیست. مسائل اساسی کشور فراتر از چیزهایی است که در چارچوب گرایش‌ها و خواست‌ها و تمایلات و تشخیص‌های جناحی و گروهی محدود شود.

۱. پیام به مناسبت افتتاح دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۵/۰۲/۱۲.

۲. پیام خطاب به نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۶۸/۱۰/۱۸.

۳. همان.

به نظر می‌رسد هر کس دلسوز و آگاه است، می‌تواند مسائل اساسی کشور را ببیند.^۱

- تضارب آرا و مناقشات نمایندگان در همه مسائلی که در مجلس مطرح می‌شود، چیزی سودمند و سازنده، بلکه لازم است. ابتکار و نوآوری در پیشنهادها و طرح‌ها مایه پیشرفت است. ولی همه اینها باید در محیطی سالم و آرام و به دور از تشنج و پیراسته از کارهای غیراخلاقی باشد. بلندگوی مجلس نباید وسیله‌ای برای پراکندن سخنان زهرآگین و خاموش کردن فروغ امید در دل‌های مردم و بدبین کردن آنان به دولت یا مجلس یا دیگر مسئولان بخش‌های گوناگون کشور باشد. جناح‌های گوناگون سیاسی باید در عین دوگانگی‌هایی که در فهم مسائل گوناگون دارند سعی خود را بر پیشرفت کشور در زیر پرچم پرعزت احکام اسلامی متمرکز کنند.

جبهه‌گیری‌های ناسالم و نسبت‌هایی که به معنای وجود چنددستگی در مراکز عالی نظام است، مناسب مجلسی که می‌باید مظهر وحدت ملی باشد نیست. در جمهوری اسلامی همه کانون‌های اصلی اندیشه و سیاست و تدبیر موظف‌اند، برگرد محوری واحد، جهت واحدی را دنبال کنند که متوجه به هدف والای بنای ایران اسلامی آباد و مقتدر و سربلند است و بحمدالله هیچ‌کس از مسئولان نظام جمهوری اسلامی، از این وظیفه بزرگ رویگردان نیست.^۲

- هر گفتار و کرداری در مجلس که به فرسایش نظام و بر افروختن چالش‌های جناحی بیانجامد؛ همبستگی ملی را سست و دشمن را به نفوذ در صفوف ملت و مسئولان امیدوار کند؛ مردم را از کارگشایی نمایندگان خود نومید و در راستگویی آنان به تردید افکند؛ بی‌گمان در سمتی مخالف با وظیفه نمایندگی است. نماینده مجلس در این صورت، وکیلی بی‌موکل و نشسته بر اریکه‌ای ناسزاوار است.^۳

۳-۴. تلاش دشمنان به ایجاد اختلاف در نظام جمهوری اسلامی ایران

- یک نقطه دیگر - که آن هم خیلی واضح است - ایجاد اختلاف بین دستگاه‌های مدیریت‌کننده کشور است؛ این هم یکی از کارهای اساسی آنهاست. این مسئله را پنهان هم نمی‌کنند. نه اینکه نمی‌خواهند پنهان کنند؛ پنهان‌کردنی نیست. نوع کار دشمنان در این قضایای مهم و کلان و بین‌المللی اقتضا می‌کند که یک کارهایی را بکنند، یک چیزهایی را بگویند، اظهاراتی را داشته باشند؛ لذا این تدابیر و سیاست‌های دشمنان در پرده نمی‌ماند. می‌خواهند اختلاف ایجاد کنند. این اختلاف را به هر شکلی بتوانند، تزریق می‌کنند؛ ما باید بیدار باشیم. اختلاف سلیقه، اختلاف نظر، اختلاف عقیده در مسائل

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار هیئت رئیسه و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۱/۰۳/۰۷.

۲. همان.

۳. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت آغاز به کار هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۳/۰۷.



سیاسی، نباید به چالش میان جناح‌های کشور، میان عناصر کشور منتهی شود. گناه بزرگ فتنه‌گران در سال ۱۳۸۸ این بود که اگر خوشبینانه نگاه کنیم و بگوییم اینها یک شبهه‌ای، خدشه‌ای در ذهنشان بود، این خدشه را به صورت ایجاد چالش برای نظام اسلامی مطرح کردند. این گناه بزرگ، قابل اغماض هم نیست؛ آثار آن هم همچنان در جامعه ما موجود است. البته ملت، ملت بیداری است. نصاب لازم در فهم و بصیرت این ملت موجب می‌شود که خیلی از این حوادث پوشیده بشود و به تدریج آثار آن زائل شود؛ لکن اینها به خاطر همین، ضربه زدند. ایجاد دعوا، گریبان یکدیگر را گرفتن، ایجاد اختلاف عمیق، یکی از کارهای بسیار بد، بسیار بزرگ و نکوهیده است؛ این همان چیزی است که دشمن می‌خواهد.^۱

- امروز یکی از مهمترین شگردهای دشمن این است که بگوید در داخل نظام جمهوری اسلامی دو دستگی است و این دو دسته با هم بدند. دوصدایی و چندصدایی که شما می‌گویید و بنده هم معتقدم، نمی‌گوید. بحث چندصدایی نیست؛ چندصدایی همه‌جا هست. می‌گوید مخاصمه و دشمنی؛ یعنی فرض می‌کند یک گروه، گروه دیگر را می‌خواهد نابود کند! این گونه تصویر می‌کند. نگذارید این تصویرسازی مطلوب دشمن تحقق پیدا کند؛ این را مراقب باشید. بحث و مجادله و مباحثه و گفتگو را طلبگی انجام دهید. امام هم مکرر به ما می‌فرمود. واقعیت هم همین است که در محیط‌های طلبگی، گاهی دو طلبه دعوا و جنجال می‌کنند؛ عصبانی می‌شوند، اما وقتی مباحثه تمام می‌شود، با یکدیگر ناهار و چایی می‌خورند و «لم یکن شیئاً مذکوراً»! حرفهایشان را می‌زنند، اما بینشان دشمنی و شکاف ایجاد نمی‌شود. در بحث، منطق و استدلال باشد، چارچوب هم چارچوب قانون است. قانون هم در درجه اول، قانون اساسی است. این چارچوب را رعایت کنید.^۲

۴-۴. رعایت مرزبندی با دشمن

- آن کسانی که مرزشان با دشمن و دست‌نشانندگان دشمن مرز کمرنگی است، اینها برای ورود به مجلس اصلح نیستند. کسانی باید باشند که مرز روشنی با دشمن داشته باشند. این را من قبلاً هم گفتم، حالا هم تکرار می‌کنم، بگردید؛ از خدا هم کمک بخواهید، از آدم‌های مطلع و امین و باصداقت کمک بخواهید، تا بدانید چه کسانی را باید بفرستید مجلس؛ آنوقت مجلس، مجلسی خواهد شد که می‌تواند آرمان‌های ملت را تبلور و تجسم ببخشد به معنای واقعی کلمه.^۳

۱. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰/۰۳/۰۸.

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۲/۳/۷.

۳. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۶/۳/۸.

۴-۵. انتقاد سازنده

- نه اینکه بگوییم انتقاد نکنند؛ انتقاد دو گونه است. علامتِ دلسوزانه بودن انتقاد این است که وقتی انسان انتقاد را بیان می‌کند، نقطه قوت را هم در کنار او بیان کند تا معلوم بشود که بنای نظر شخصی، بنای انتقام‌گیری و بنای اذیت کردن ندارد؛ و الاً اگر ما یک مجموعه‌ای داشته باشیم که نقاط قوت و نقاط ضعفی هم دارد، آنوقت در بیان انتقاد، نقاط قوتش را اصلاً در نظر نگیریم و به زبان نیاوریم، بعد یک یا دو یا ده تا از نقاط ضعف را همین طور بنا کنیم گفتن؛ معلوم است که تضعیف خواهد شد. علامت اینکه نمی‌خواهیم تضعیف کنیم، این است که نقاط قوت را هم بیان کنیم. حالا اگر یک وقت در موردی انتقادی هم داریم، بگوییم؛ اشکالی ندارد و کسی با آن مخالفتی ندارد.^۱

۵. بالا بردن روحیه تحمل حرف مخالف

یکی از توصیه‌های رهبر معظم انقلاب به نمایندگان مجلس پرهیز از جنجال و بالا بردن روحیه تحمل حرف مخالف است. ایشان در این باره به نمایندگان مجلس می‌فرمایند:

- روحیه تحمل حرف مخالف را در مجلس بالا ببرید. یک چیزی برخلاف نظر شماست؛ خوب، بگوید؛ آسمان که به زمین نمی‌آید. گوش کنید، بعد هم با استدلال آن را رد کنید. اگر وقت رد کردن و جواب گفتن ندارید، برطبق آن رأی ندهید، عمل نکنید. اگر رفیقی، دوست و آشنایی دارید که می‌خواهید ذهن او را روشن کنید، خیلی خوب، آهسته به او بگویید. نگذارید گفتن‌ها و اظهار نظر کردن‌ها ابتر و ناقص بماند. متأسفانه در مجالس ما از اوایل هم این حالت بود که یک عده‌ای وسط صحبتی، وسط حرفی، پرخاشگرانه صدا را بلند کنند و حرف بزنند.^۲

- در هیچ شرایطی به خودتان اجازه ندهید این‌طور بشود. کسی دارد حرفی می‌زند، اما طبق نظر شما نیست؛ خیلی خوب، گوش کنید تا حرفش تمام شود؛ بعد اگر اقتضا داشت که این حرف پاسخ داده شود، شما هم در یک فرصت قانونی و به شکل درستی به او پاسخ دهید. حرف توی حرف، جنجال و هیاهو، کار مناسبی نیست. متأسفانه بعضی‌ها این رسم را در مجلس گذاشتند؛ شما این رسم را بردارید و ریشه‌کن کنید. شما عملاً باید خونسردی را در مقابل حرف‌های تحریک‌آمیزی که احیاناً ممکن است به گوشتان برسد، حفظ کنید. فضای متانت و وقار مجلس را که بحمدالله تا امروز حفظ شده است، حفظ کنید و افزایش دهید و نگذارید خدشه‌دار شود.^۳

۱. همان.

۲. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸/۰۴/۰۳.

۳. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴/۰۳/۰۸.



۶. رعایت قانونگرایی

به نظر انقلاب باید قانون در تمام امور کشور فصل‌الخطاب باشد و اگر انقیاد به قانون نباشد، روح دیکتاتوری در جامعه به تدریج بروز خواهد کرد. ایشان درباره رعایت قانونگرایی به نمایندگان مجلس شورای اسلامی می‌فرمایند:

- ما واقعاً احتیاج داریم به اینکه قانون در تمام امور کشور، یک شاخص، یک محور، یک فصل‌الخطاب محسوب شود. اگر ما قانون‌مدار باشیم، واقعاً این، زندگی مردم را روان خواهد کرد؛ درست مثل چراغ‌های سبز و قرمز سر تقاطع‌ها. ببینید رعایت نکردن این مسئله چقدر مشکل ایجاد می‌کند اگر بی‌قانونی رایج شد، کارها گره خواهد خورد؛ ترافیک سنگین خواهد شد، گره‌های ترافیکی به وجود می‌آید، کار مردم از بین می‌رود، مصالح مردم پامال می‌شود. همه باید به قانون احترام بگذارند ... اگر شما که جزء نخبگان هستید، قانون را رعایت نکردید، انتظار نداشته باشید که بدنه جامعه قانون را رعایت کند. ادعای نخبگی بکنیم - نخبگی سیاسی، نخبگی علمی - اما در همان مورد کار خودمان به قانون بی‌اعتنایی کنیم.^۱

- نقطه مقابل قانونگرایی و انقیاد در مقابل قانون، دیکتاتوری است. این هم دوستان حتماً می‌دانند و بدانند - اگر نمی‌دانند - که در زمینه روحی همه ما یک میل به دیکتاتوری وجود دارد؛ این را باید سرکوب کنید. همین طور که عرض کردیم، این فیل مست‌درون را با چکش قانون و دین و تعبد دائماً سر به راه نگه داریم. اگر خود ما علاج نکنیم، علاجش مشکل خواهد شد. اگر انقیاد به قانون نبود، روح دیکتاتوری یواش یواش بروز خواهد کرد. در جوامع، دیکتاتوری همین جور به وجود می‌آید.^۲

- قانون آمده تا جای صدای کلفت را بگیرد؛ کسی با صدای کلفت در هر موضعی که هست، بگوید این‌طور باید بشود! خیال هم نکنید که استبداد و دیکتاتوری و صدای کلفت و افزون‌طلبی، مخصوص کسانی است که در رأس نظامند؛ نخیر، در بدنه نظام هم، چنین چیزهایی وجود دارد و همه جایش هم بد است. خوی پادشاهی، خوی استبداد در همه جا بد است؛ در هر جا زشت است؛ به هر شکلی که باشد، بد است. قانون آمده جلو این مسائل را بگیرد. بر طبق قانون و در چارچوب آن باید حرف زده و عمل و رفتار شود و حل‌وفصل هم به وسیله قانون صورت گیرد. این بهترین معیار وحدت است.^۳

- عمل به قانون اساسی، علاج اساسی دردهای این کشور است و عمل هم متوقف بر این است

۱. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸/۴/۳.

۲. همان.

۳. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۲/۳/۷.

که عناصر عمل‌کننده؛ چه آنهایی که مجاری اجرای قانون اساسی را معین می‌کنند - مثل دستگاه‌های قانونگذاری - چه کسانی که آن را اجرا می‌کنند - مثل قوه مجریه - چه کسانی که عدالت و تخلف‌ها را مورد ملاحظه قرار می‌دهند - مثل قوه قضائیه - و همه دست‌اندرکاران این کشور، در مقام عمل، اخلاص و صفا و مسئولیت و انجام وظیفه را ملاک خودشان قرار دهند. این اساس قضیه است.^۱

۷. همکاری و هم‌افزایی با دولت

به‌نظر رهبر معظم انقلاب رابطه مجلس با دولت باید مبتنی بر همکاری و هم‌افزایی باشد. به‌نظر ایشان چون دولت درگیر اداره امور کشور است از این‌رو گرایش‌ها و تشخیص‌های دولت اشاره و راهنمایی برای قانونگذار برای کیفیت قانونگذاری است و از طرف دیگر دولت موظف است با همه وجود و بدون بهانه‌گیری، طبق قانون عمل کند. بنابراین نه در دولت باید انگیزه نافرمانی نسبت به مجلس پدید بیاید نه در مجلس باید مطلقاً انگیزه اذیت کردن و معطل کردن دولت وجود داشته باشد، بلکه هر دو صمیمانه با ملاحظه جایگاه یکدیگر باید به هم کمک کنند. در اینجا به این توصیه‌ها و رهنمودهای مقام معظم رهبری اشاره می‌گردد:

۷-۱. ضرورت همکاری با دولت

- چون سر و کار مجلس با قوه مجریه است - باید هم‌افزایی کرد. نباید کار را جوری تنظیم کرد، جوری پیش برد که معنایش دعوا و اختلاف باشد؛ این در بیرون، روی مردم، خیلی تأثیراتش بد است... هم مجلس کمک کند به دولت، هم دولت کمک کند به مجلس؛ هم قانون فصل‌الخطاب است برای عمل دولت، هم گرایش‌های دولت و تشخیص‌های دولت یک اشاره است به قانونگذار برای کیفیت قانونگذاری. این مسئله با استقلال مجلس منافات ندارد... دولت موظف است با همه وجود، با همه قوا، بدون بهانه‌گیری، طبق آن قانون عمل کند... یعنی هر دو می‌توانند به هم کمک کنند، هم‌افزایی کنند؛ این لازم است، این باید انجام بگیرد.^۲

- اینکه مجلس بگوید از طرف ما همه کارها انجام گرفته، دولت است که باید جلو بیاید؛ از آن طرف هم دولت بگوید از طرف ما همه کارهای لازم انجام گرفته، این مجلس است که باید جلو بیاید؛ این نمی‌شود. صمیمانه باید همکاری کنیم. هم دولت، هم مجلس، هر کدام در قانون حدودی دارند. البته بعضی از این حدود، واقعاً مشخص نیست. حقیقتاً بعضی از این خطوط، خطوط بارز و شاخصی نیست، که از عیوب قوانین ماست؛ باید ما این خطوط را مشخص کنیم. امروز نیاز کشور

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان دوره ششم مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹/۰۲/۲۹.

۲. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰/۰۳/۰۸.



به همکاری است؛ یعنی نه در دولت باید انگیزه نافرمانی نسبت به مجلس پدید بیاید و وجود داشته باشد، نه در مجلس باید مطلقاً انگیزه اذیت کردن دولت، معطل کردن دولت وجود داشته باشد. بنابراین هر دو صمیمانه، به صورت واقعی، با ملاحظه جایگاه یکدیگر، باید به هم کمک کنند؛ این یک وظیفه بسیار مهمی است.^۱

- بنا را بر این بگذارید که با دولت همکاری بشود. دولت آن کسی است که توی میدان است. من هم توی مجلس بودم، مثل شماها نماینده بودم، هم توی دولت بودم؛ هر دو حالت را من درک کردم. خوب، بله، نماینده متوقع است که من زحمت می‌کشم، می‌نشینم قانون می‌گذارم، باید به این قانون عمل بشود؛ این حرف درستی است، حرف حقی است؛ اما دولت هم حرف حقی دارد؛ دولت می‌گوید من توی این سنگلاخ، توی این راه دشوار، توی این سربالایی نفسگیر، دارم با این همه بار می‌روم؛ یک جا گیر می‌کنم، کمک کنید؛ سختگیری نکنید. دولت، آن عنصر وسط میدان است؛ وسط معرکه است... نباید بگذارید کار به اصطکاک برسد. مردم هم واقعاً دیگر از اصطکاک خوششان نمی‌آید. بعضی از دوره‌های مجلس، دوره‌های پراضطکاک بود. باز خورد این تشنج‌ها در مجلس، باز خورد بسیار منفی‌ای بود. مردم هیچ خوششان نمی‌آید. هر وقت مردم این رادیوی مجلس را باز می‌کردند، یک دعوایی توی آن بود؛ یک حرف نیش‌دار و گزنده‌ای توی آن بود. مردم این را دوست ندارند. مردم می‌خواهند ماها که اینجا در مسند مدیریت کشور نشستیم، با همدیگر مهربان باشیم، با هم کار کنیم، نسبت به هم صمیمی باشیم. نه اینکه از گناهان و خطاهای هم اغماض کنیم؛ ابداً - اینکه هیچ مطلوب نیست، این ضد ارزش است - اما نوع برخوردها، نوع صمیمی، نوع مهربانانه، نوع مؤمنانه و برادرانه باید باشد.^۲

- با انسجام و اتحاد کلمه و همدلی، کشور در سیاست خارجی مجلس بر حسب طبیعت خود دارای رابطه‌ای نزدیک و مهم با دولت است. تنظیم صحیح این رابطه، یکی از مهمترین کارهای نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی است. تصویب قوانینی که دولت را موظف و قادر بر اداره صحیح امور نماید و سپس نظارت بر اجرای آن از راه‌های قانونی، نخستین وظیفه مجلس است و این وظیفه مستلزم همکاری و همدلی میان مجلس با دولت و حمایت مجلس از دولت است. سلامت این رابطه باید به‌گونه‌ای باشد که دولت، مجلس را گره‌گشای کارهای بزرگ بشناسد و از حکمت و مصلحت‌شناسی آن در اجرای وظایف دشوار خود بهره بگیرد.^۳

- این استقلالی که بحمدالله قوه مقننه ما دارد، چیز خیلی باارزشی است. استقلال، به معنای دعوا کردن با دولت و مسئولان اجرایی نیست؛ به معنای ضدیت و مخالفت نیست - همه قوا باید با هم

۱. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹/۰۳/۱۸.

۲. همان، ۱۳۸۸/۰۴/۰۳.

۳. پیام به مناسبت افتتاح دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۵/۰۳/۱۲.

همدست و همکار باشند و به هم کمک کنند - استقلال به معنای این است که مصلحت کشور و مصلحت مردم نباید فدای هیچ چیز شود. دستگاه مقننه طبیعتش این است که برای جریان امور به وسیله قوه مجریه، خطوطی را ترسیم کند؛ این کار را با دقت و با وجدان حقیقی کاری انجام دهد که بحمدالله تاکنون این‌طور بوده است.^۱

۷-۲. ارتباط منطقی با نهادها و دستگاه‌های اجرایی

- ارتباط منطقی با قوای دیگر بر پایه همکاری و همدلی، وظیفه مهم دیگر مجلس است. کمال این وظیفه آن‌گاه تحقق می‌یابد که با اعمال نظارت قانونی و نهادینه ساختن پاسخگویی در دیگر قوا، که وظیفه دیگر مجلس است، همراه گردد. تعامل و تفاهم با شورای محترم نگهبان که خود، بخشی از قوه مقننه است، البته در اولویت قرار دارد. ارتباط با صاحب‌نظران محیط‌های علمی و عملی و بهره‌گیری از تجربه‌ها و اندیشه‌های ارزشمند آنان، نیز به غنای مجلس که بحمدالله خود دارای ترکیبی علمی و کارشناسی و تخصصی است خواهد افزود^۲ و مسائل جهانی عزت و هیبت پیدا می‌کند و در اجرای مقررات و سیاست‌های لازم در داخل، قدرت می‌یابد. بنابراین انسجام و وحدت و همدلی و همفکری، بسیار مهم است.^۳

- دو عنصر نظارت و همکاری صمیمانه، در تعامل با قوای دیگر، باید دو بخش تفکیک‌ناپذیر باشند. مسئولیت نظارتی مجلس هرگز نباید به دست اهمال سپرده شود، اما هرگز هم نباید نظارت مجلس به معنای رقابت با دولت و نشنیدن نیازها و ضرورت‌ها و تنگناهای آن شمرده شود. محور کار و عمل در کشور و نماد داخلی و خارجی نظام جمهوری اسلامی، عمدتاً قوه مجریه است. همه باید به آن کمک کنند و هرگاه دولتی بانشاط بیشتر و همت بالاتر و ارزشگرایی قوی‌تر در صحنه است، این کمک باید مضاعف گردد. متقابلاً دولت باید مجلس قانونگذاری را راهنمای عمل خود بداند و به قوانین مجلس، یکسره پایبند باشد و از آن تخلف نکند. بر سر دوراهی‌های اختلاف‌نظر، کارشناسانی از دو طرف، گره را بگشایند و راه درست را پیش پای هر دو طرف باز کنند.^۴

۸. مردمی بودن و پرهیز از اسراف و اشراف‌گری

یکی از توصیه‌های مهم رهبر انقلاب اسلامی به نمایندگان مجلس آن است که نمایندگان باید نماینده توده مردم باشند. به نظر ایشان پیوند حقیقی با مردم، مستلزم حضو در میان آنان و دور نشدن از

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۸/۰۳/۱۰.

۲. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت آغاز به کار هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۳/۰۷.

۳. همان.

۴. پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت آغاز به کار هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷/۰۳/۰۷.



سطح متوسط زندگی آنان است. ساده زیستی و پرهیز از اسراف و پرهیز از هزینه کردن بیت‌المال در امور شخصی و غیر ضروری، شرط لازم برای حفظ این پیوند است. در اینجا به این توصیه‌ها و رهنمودهای مقام معظم رهبری اشاره می‌گردد:

۸-۱. برقراری رابطه مستحکم با طبقه محرومین و خدمتگزاری به آنها

- توصیه اینجانب به نمایندگان محترم آن است که رابطه خود را با توده‌های مردم به‌خصوص قشرهای محروم برقرار و مستحکم سازند. این کار، هم نیازهای حقیقی مردم را به آنان نشان خواهد داد، هم اولویت‌ها را مشخص خواهد کرد و هم اهمیت رعایت بیت‌المال و حذف هزینه‌های غیر لازم را آشکار خواهد نمود و نمایندگان محترم را در ارائه طریق به مسئولان دولتی و نیز در عمل شخصی، از معرفت لازم برخوردار خواهد ساخت.^۱

- نمایندگی در مجلس، حضور در عرصه خدمتگزاری به مردم است. این توفیق بزرگ را عطیه‌ای الهی بدانید و خداوند را بر آن شکر گزارید و به شرط الزامی آن، که غفلت نورزیدن از وظیفه خدمتگزاری است پایبند بمانید. مجلس را حقیقتاً - و نه تنها در زبان - خانه مردم بدانید.^۲

- استقلال نمایندگان و شخصیت متین و استوار آنان، مورد انتظار همه موکلان است. هیچ تطمیع و تهدیدی نباید نماینده را تحت تأثیر بگیرد و او را از شأن و وظیفه نمایندگی باز دارد. شایسته‌گزینی و ارزشگرایی و شجاعت، معیار درست برای قول و فعل نمایندگان است.^۳

- نمایندگان محترم غالباً وابسته به قشرهای متوسط و برخاسته از متن توده‌های میلیونی مردم‌اند، توقع می‌رود که میان آنان و توده‌های مردم به‌ویژه مستضعفان و محرومان، رابطه‌ای مداوم برقرار باشد و رنج‌ها و محرومیت‌ها و خواست‌های حقیقی و فوری این قشرها، در مجلس که خانه ملت و محل امید آن است، انعکاسی شایسته بیابد، نماینده‌ای از همت و نظر بلند برخوردار است که از صف صدرنشینان و برخورداران عبور کرده خود را به دورافتادگان و کوه‌دستان برساند و با آنان و برای آنان باشد.^۴

- نماینده مردم باید نماینده توده مردم باشد؛ به‌خصوص نماینده کسانی باشد که به حضور نماینده‌شان در سطوح تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی کشور بیشتر نیاز دارند؛ آنهایی که دستشان به جایی نمی‌رسد و محرومیت بیشتری را دارند. پس در درجه اول، نمایندگی از مردم محروم را برای خودتان تعریف کنید. درست است که هر یک از شما نماینده همه ملت ایرانید؛ نماینده جمع خاصی،

۱. پیام به مناسبت افتتاح دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۵/۰۳/۱۲.

۲. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت آغاز به کار هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۳/۰۷.

۳. همان.

۴. پیام به مناسبت آغاز به کار ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹/۰۳/۰۷.

نماینده آن منطقه و نماینده فقط رأی‌دهندگان نیستند - مجلس، نماینده همه ملت ایران است - اما در عین حال برخی از اقشار ملت ایران به حضور نماینده خود در مناطق تصمیم‌گیری نیاز دارند؛ چون محرومند، چون مشکلات دارند، چون از فقر و کمبود امکانات و تبعیض‌ها رنج می‌برند و از فسادهایی که دیگران به راه می‌اندازند، آنها صدمه می‌بینند. بنابراین خودتان را در درجه اول، نماینده اینها بدانید.^۱

۸-۲. پرهیز از نزدیکی به صاحبان قدرت و ثروت

- این خیلی خطر بزرگی است که کسی به خاطر تأمین نمایندگی در یک دوره، نزدیک بشود به صاحبان ثروت یا به صاحبان قدرت؛ این خیلی چیز بدی است؛ این از آن چیزهایی است که خدای متعال از آنها نمی‌گذرد و انتقام خواهد گرفت. این چیزها روی شخص، روی عاقبت - عاقبت به خیری که اینقدر برایش اهمیت قائلیم - و روی جامعه اثر منفی می‌گذارد.^۲

- خیلی باید مراقبت کرد که قانون تحت نفوذ افراد متنفذ قرار نگیرد. اینکه گفته می‌شود که در جمهوری اسلامی خوب است نمایندگان محترم در تبلیغات و در تلاش‌ها و فعالیت‌های انتخاباتی‌شان کمک مالی از بعضی از مراکز دارای طمع قبول نکنند، به خاطر این است؛ چون بالاخره کمک کردن با طمع، مشکلات اینجوری را به دنبال سر می‌آورد. نماینده مجلس این استقلال را که قانون اساسی به او داده است، خدا به او داده است، این قدرت تصمیم‌گیری و انتخاب را خیلی باید اهمیت بدهد؛ این چیز مهمی است، چیز بزرگی است، این را نمی‌شود با چیزهای کوچک معامله کرد.^۳

۸-۳. لزوم ساده‌زیستی و پرهیز از خوی اشرافی‌گرایی و اسراف

- نباید ما در جمهوری اسلامی کمک کنیم به ایجاد یک طبقه جدید، یک طبقه برخوردار اشرافی جدید. نباید بگذاریم این کار انجام بگیرد. این هم با دستور و حکم و فرمان حاصل نمی‌شود، با دل، با ایمان، با انگیزه، شدنی است. انسان گاهی اوقات وارد یک میدانی می‌شود، پاک وارد می‌شود، لکن ممکن است خدای نکرده پاک از آنجا بیرون نیاید. انگیزه‌های مادی جذابند، خطرناکند.^۴

- پیوند حقیقی با مردم، مستلزم حضور در میان آنان و دور نشدن از سطح متوسط زندگی آنان است. ساده‌زیستی و پرهیز از اسراف و پرهیز از هزینه کردن بیت‌المال در امور شخصی و غیر ضروری، شرط لازم برای حفظ این پیوند است. ترویج فرهنگ اشرافیگری و تجمل و سفرهای پرهزینه و بیهوده خارجی از کیسه مردم، دور از شأن نمایندگی و عامل گسیخته شدن

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۳/۲۷.

۲. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰/۰۳/۰۸.

۳. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با نمایندگان مجلس هشتم، ۱۳۸۷/۰۳/۰۲.

۴. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با نمایندگان مجلس هشتم، ۱۳۸۷/۰۳/۲۱.



پیوند نماینده با مردم است.^۱

- نماینده ملت از جنس ملت است. شما نه از قصرهای رفیع و خاندان‌های اشرافی، که از متن مردم، از مدرسه و حوزه و دانشگاه و از میدان‌های کار به مجلس گسیل شده‌اید. این رابطه و این منش را پاس بدارید و برای خود نگاه دارید. خوی اشرافی و گرایش به اسراف و طعمه انگاشتن این مسئولیت، بلای بزرگی است که گاه مردم سابقاً نجیب و پارسا هم ممکن است نتوانند خود را از آن برحذر بدارند. همه باید به شدت مراقب خویش باشیم و دوره مسئولیت خود را، حسنه‌ای ماندگار و نه سیئه‌ای دامنگیر، بسازیم. در این کار دشوار کمک خواستن متضرعانه از خداوند رحیم و قدیر و مراقبت از خود، بزرگ‌ترین کمک‌کار تواند بود.^۲

- یکی هم مسئله اسراف و اینهاست؛ اسراف در هزینه‌ها، اسراف در سفرها؛ اینها هم چیزهایی است که گاهی بعضی از نمایندگان محترم به من می‌نویسند یا می‌گویند. خود شما باید به این نکته توجه کنید، نگذارید جوری بشود که مجلس شورای اسلامی آن حالت پارسایی و زهد را از دست بدهد؛ خیلی باید به این مسئله توجه شود.^۳

۹. رسیدگی به مشکلات معیشتی مردم

به نظر رهبر معظم انقلاب اسلامی هنر بزرگ مجلس شورای اسلامی شناخت اولویت‌ها در میان مشکلات عمومی است. به نظر ایشان مشکلات عمومی‌تر و محسوس‌تر را باید جست و به رفع آنها همت گماشت. ایشان در این مورد به نمایندگان مجلس می‌فرمایند:

- مردم در زمینه‌های اقتصادی، مشکلات فراوانی دارند. یکی از مشکلات عبارت است از شکاف اقتصادی و تبعیض در مسائل اقتصادی و برخورداری‌های ناروا در مقابل محرومیت‌های سخت و سنگین. این، مردم را آزار می‌دهد. بیش از فقر، تبعیض برای مردم گزنده است. در قوانین، شما باید اینها را مراعات کنید؛ با قانون می‌توانید جلو اینها را تا حد زیادی بگیرید.^۴

- امروز در بعضی از گفته‌ها و اظهارات، راجع به شأن و شخصیت و شرف و کرامت انسان در جامعه حرف زده می‌شود. این بلاشک از اصول اسلامی است؛ اما کدام نقض کرامت انسانی بالاتر از اینکه انسانی، رئیس عائله‌ای، پدر خانواده‌ای، در جامعه‌ای که در آن همه‌چیز هم هست، نتواند اولیات زندگی فرزندان خودش را تأمین کند؟! کدام تحقیر از این بالاتر است؟! کدام نقض شخصیت و شرف و کرامت

۱. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت آغاز به کار هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۳/۰۷.

۲. پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت آغاز به کار هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷/۰۳/۰۷.

۳. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸/۰۴/۰۳.

۴. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار هیئت رئیسه و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۱/۰۳/۰۷.

انسانی از این بالاتر است؟!... وقتی کسانی در جامعه با استفاده از فرصت‌های نامشروع توانسته‌اند برای خودشان آلف و الوف و زندگی‌های تجملی فراهم کنند، وقتی طبقاتی در جامعه هستند که برایشان پول خرج کردن هیچ اهمیتی ندارد، جمع کثیری از مردم که در بین آنها رزمندگان و عناصر نظامی و کارمندان دولت و معلمان و روستاییان و مردم مناطق محروم و دور و مناطق جنوب هستند، نتوانند نان و پنیر بچه‌هایشان را فراهم کنند، کدام شکستن شخصیت و شرف انسانی از این بالاتر است؟ مسئله معیشت قطعاً در اولویت اول است... اولویت‌ها را پیدا کنید. مسائل اساسی جامعه اینهاست.^۱

- در میان گرفتاری‌ها و مشکلات عمومی، شناخت فوریت‌ها و اولویت‌ها، هنر بزرگ مجلس شورای اسلامی است. مشکلات عمومی‌تر، محسوس‌تر، مرارت‌بارتر را باید جست و به رفع آنها همت گماشت، مسئله اشتغال، مسئله ارزش پول ملی، مسئله امنیت، مسئله گرانی و مسائل چند دیگری هست که برای پرداختن به آن از همه فرصت‌ها باید بهره جست و زمان نمایندگی را که بسی زودگذر است، برای گشودن این گره‌ها باید مغتنم شمرد. خطای بزرگ آن است که این خواسته‌های حقیقی مردم به دست غفلت سپرده شود و خواسته‌های جناحی و حزبی و شخصی به جای مصالح ملی بنشینند.^۲

- نیازها و مطالبات حقیقی مردم را می‌شناسید؛ اشتغال، مبارزه با فساد مالی، زدودن محرومیت از مناطق محروم، مهار تورم و مقابله با گرانی، روان شدن چرخه خدمت‌رسانی، گسترش و اعتلای فرهنگ و اخلاق، رونق یافتن علم و تحقیق، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی مسئولان حکومتی، در شمار برجسته‌ترین این نیازهاست و اینهاست که عدالت اجتماعی را ممکن و پیشرفت و توسعه را محقق می‌سازد. نیازهای موهوم و ساخته دست تبلیغاتچی‌های بیگانه و بدخواه، نباید به‌جای این خواسته‌های حقیقی بنشینند.^۳

۱۰. توجه به سند چشم‌انداز بیست‌ساله

یکی از توصیه‌های رهبر انقلاب نمایندگان توجه به سند چشم‌انداز در هنگام قانونگذاری است. ایشان در این رابطه می‌گویند:

- آنچه همواره باید مورد نظر باشد، چشم‌انداز بیست‌ساله است؛ این چشم‌انداز خیلی مهم است... ما ملت ایران با این قانون اساسی جامع و با این ارکان نظام - اگر خوب کار کنند و درست کار کنند - می‌توانیم در ظرف بیست سال کشور خود را به نقطه اوج و قله‌ای که در این چشم‌انداز تصویر شده، برسانیم. سیاست‌ها را در نظر داشته باشید. سیاست‌ها بر اساس این چشم‌انداز تنظیم

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان دوره ششم مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹/۳/۲۹.

۲. پیام به مناسبت آغاز به کار ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹/۰۳/۰۷.

۳. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت آغاز به کار هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۰۳/۰۷.



شده است. قانون‌ها باید با سیاست‌ها هماهنگ باشد؛ یعنی در دل سیاست‌ها جا بگیرد و به سمت این چشم‌انداز حرکت کند. آن چشم‌انداز هم بر پایه اسلام است. باید همه وقت و همت و شغل را مصروف همین اهداف کرد و در واقع ذوب در این اهداف شد.^۱

نتیجه‌گیری

به نظر امام خمینی (ره) مجلس تنها مرجعی است که قوای یک ملت در آن مجتمع است، مجلس بالاترین مقام در کشور است، آن مرکز همه قانون‌ها و قدرت‌هاست، مجلس عصاره زحمات‌های طاقت‌فرسای این ملت مسلمان بوده و فراهم آمده از الله اکبرهای مردم است.

به نظر ایشان اگر مجلس درباره مسئله‌ای رأی داد شورای نگهبان هم آن را پذیرفت و آن را مخالف اسلام و قانون اساسی ندانست، هیچ کس حق ندارد با آن مخالفت کند و هیچ مقامی حق رد آن را ندارد. دولت نیز باید بدون هیچ ملاحظه‌ای به اجرای آن اقدام کند.

به نظر امام وقتی قوانین تصویبی مجلس مخالف اسلام نباشد تسلیم به رأی مجلس تسلیم به اسلام است. اگر کسی مصوبه‌ای را بر خلاف رأی خود یافت نباید بگوید مجلس درست نیست. این برخورد صحیح نیست و باید خودش را اصلاح کند. به نظر ایشان مجلس از ارگان‌هایی است که بر همه لازم است آن را تأیید کنند و هیچ کس حق ندارد نسبت به مجلس جسارتی بکند. در نظر مقام معظم رهبری انقلاب نیز اهمیت و جایگاه مجلس شورای اسلامی در نظام جمهوری اسلامی ویژه است. در نظر ایشان مجلس عصاره ملت است، مظهر حکومت مردمی است، جایگاه تعیین مسیر حرکت دولت و ملت است، مظهر خواسته‌های مردم در زمینه سیاست‌های گوناگون است.

به نظر ایشان مهمترین ممیزه مجلس شورای اسلامی این است که مجلس مظهر مردم‌سالاری دینی است هم «شورا» است، هم «اسلامی» است، هم انتخاب مردم است و هم جهت‌گیری اسلامی است. در این رابطه هم بنیانگذار جمهوری اسلامی و هم مقام معظم رهبری برای حفظ جایگاه این نهاد مهم و تأثیرگذار جمهوری اسلامی و ایفای هرچه بهتر وظایف نمایندگی توصیه‌ها و رهنمودهایی را به نمایندگان مجلس در دوره‌های زمانی گوناگون داشته‌اند.

منابع و مأخذ

- در پاورقی‌های گزارش درج شده است.

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۳/۲۷.



مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۱۱۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: با نمایندگان مردم در مجلس نهم ۲۶. جایگاه و اهمیت مجلس شورای اسلامی در نگاه امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب اسلامی

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست داخلی)

تهیه و تدوین: طاهره مهرورزیان

مدیر مطالعه: محمدرضا شمس

ناظر علمی: ابوذر گوهری مقدم

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار ادبی: فرزاد جعفری

واژه‌های کلیدی:

۱. مجلس

۲. امام خمینی (ره)

۳. مقام معظم رهبری

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۱۱/۳